

Scînteia

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

tineretului

Anul VIII
Nr. 48 (375)
12 pagini — 3 lei
Simbătă
3 decembrie
1988

Moment politic înscris cu litere de aur în istoria devenirii comuniste a patriei

LUCRĂRILE COMUNE ALE PLENAREI COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, CONSILIILOR ȘI BIROURILOR EXECUTIVE ALE ORGANISMELOR DEMOCRAȚIEI MUNCITOREȘTI- REVOLUȚIONARE ȘI ORGANIZAȚIILOR DE MASĂ ȘI OBȘTEȘTI

ÎNȚIUL PREȘEDINTE

Ne este Ceaușescu de țară nouă faur,
Căci pentru el e țara o dragoste
fierbinte,
Și în istoria nouă a patriei socialiste
El este și rămâne întiiul Președinte.

Avem o țară demnă, o patrie iubită,
În sufletele noastre ea este veșnicia,
Prin muncă și izbîndă se-nalță-n
demnitate
Republica Socialistă România.
VIOREL COZMA

GENIAL CTITOR DE ȚARĂ NOUĂ

Măreața operă de edificare a patriei pe coordonatele socialismului victorios, caracterizată de combustia elanurilor constructive ale întregului popor, se împlinește înalt și complex, zi de zi, faptă cu faptă, în grandioasele realizări contemporane ce alcătuiesc chipul înnoit și generator de înnoitoare energii al României de astăzi. Datorăm întreaga devenire politică, socială și economică a națiunii noastre, devenirea luminoasă ce înscris în istorie îndrăznețul arc al înaintării societății românești spre noi culmi de progres și civilizație, gândirii politice vizionare și cutezătoarei fapte revoluționare ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, genialul ctitor de țară nouă, conducătorul mult iubit și stimat care ne îndrumă destinul în epoca glorioasă numită, cu fierbinte recunoștință și profund respect, Epoca Nicolae Ceaușescu. În *Expunerea cu privire la Stadiul actual al societății socialiste românești și perspectivele dezvoltării sale viitoare, perfecționarea conducerii economico-sociale, dezvoltarea democrației muncitorești-revoluționare; rolul statului și al organismelor democratice. Creșterea rolului Partidului Comunist Român și activitatea ideologică, politico-educativă, ridicarea nivelului de cunoaștere științifică, de cultură, a conștiinței revoluționare. Raportul de forțe și caracteristicile fundamentale ale situației internaționale, magistrală analiză a etapei de dezvoltare în care se află, astăzi, România socialistă și, deopotrivă, mobilizatoare și înaltă expresie a ideilor-forță care jalonează calea ascendentă în evoluția patriei, Expunere rostită în deschiderea Lucrărilor comune ale Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, consiliilor și birourilor executive ale organismelor democrației muncitorești-revoluționare și organizațiilor de masă și obștești, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat necesitatea de a se dezbate problemele stadiului actual al societății socialiste românești și perspectivele dezvoltării sale viitoare, în spiritul unei analize științifice, materialist-dialectice, a marilor transformări revoluționare care au conferit strălucită identitate prezentului și a arătat, de asemenea, că*

„SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC”

(Continuare în pag. a 11-a)

„Creația literară, artistică trebuie să realizeze noi opere care să oglindească uriașa muncă a poporului nostru. Avem nevoie de noi romane, noi piese de teatru, noi poezii în care eroii principali să fie muncitorii, țărani, intelectualii, cu preocupările lor, cu dorințele lor de progres, de bunăstare, cu hotărîrea lor de a contribui la făurirea socialismului și comunismului în România.”

NICOLAE CEAUȘESCU

GENIAL CTITOR DE ȚARĂ NOUĂ

(Urmare din pag 1)

se impune stabilirea unor noi obiective strategice ale activității politico-organizatorice, în vederea transpunerii în viață a hotărârilor Congresului al XIII-lea al partidului și ale Conferinței Naționale, a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de creare a condițiilor necesare trecerii, în perspectivă, la făurirea comunismului în România. Au fost evidențiate, cu o exemplară putere de analiză și sinteză, aspectele caracteristice pentru etapa actuală din grandioasa operă de construcție a socialismului românesc și, totodată, a fost accentuat imperativul de a cunoaște mai bine, în profunzime, istoria patriei, momentele de majoră importanță în devenirea milenară a poporului nostru, momente printre care se numără și actul istoric de la 1 Decembrie 1918 care a consfințit făurirea statului național unitar român și a constituit împlinirea aspirației de veacuri a tuturor românilor. Concept tutelar pentru ființa neamului, ideea de unire, de unitate de nezdruccinat se perpetuează în timp, ea regăsindu-se, astăzi, în unitatea de neclintit a întregului popor în jurul partidului, a secretarului său general. Tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Întărirea continuă a unității întregului popor asigură participarea tuturor forțelor sociale și politice în marele front democratic, la elaborarea și îndeplinirea politicii interne și externe a partidului, reprezintă garanția supremă a înaintării patriei noastre pe calea socialismului și comunismului, de întărire continuă a independenței și suveranității României!”. Magistral document pentru devenirea revoluționară a României de astăzi, **Expunerea** tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost adoptată în unanimitate, ca program de muncă și acțiune revoluționară a partidului, al întregului nostru popor.

Expresie pe deplin grăitoare a unității indestructibile dintre partid și popor, a forței și superiorității democrației noastre muncitorești-revoluționare, dezbateră aprofundată, timp de 7 luni, a Tezelor din aprilie, la care au luat parte toate organizațiile de partid, organele și organizațiile de masă și obștești, organisme democrației muncito-

rești-revoluționare, a pus cu toată puterea în evidență adevărul cu valoare de axiomă că, în perioada istorică de mărețe împliniri în toate domeniile de activitate inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, întreaga politică internă și externă a României socialiste reprezintă voința poporului care își făurește în mod liber și conștient prezentul socialist și viitorul comunist. S-a demonstrat, astfel, că Partidul Comunist Român constituie forța politică conducătoare ce s-a identificat pe deplin și definitiv cu cele mai luminoase interese și idealuri ale națiunii noastre, care a acționat și acționează neabătut, cu înaltă răspundere patriotică și revoluționară, pentru a asigura ridicarea continuă a patriei la un nivel nou, superior, de dezvoltare economico-socială. Un merit incontestabil al partidului nostru, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îl reprezintă contribuția de excepție la dezvoltarea teoriei și practicii revoluționare, definirea și afirmarea unui corpus de idei, teze și principii cu o deosebită valoare în construcția socialismului. În întreaga activitate de aprofundare și îmbogățire a concepției partidului privind edificarea socialismului și comunismului, de găsim a celor mai potrivite căi, în concordanță cu tradițiile, idealurile și aspirațiile poporului nostru de punere în practică firească a construcției noii societăți românești a unei multitudini de concepte cu caracter revoluționar, de dezvoltare și revalorizare a unor idei și principii definitorii ale istoriei noastre din totdeauna, rolul hotărâtor l-a avut și îl are tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin gândirea sa vizionară, capacitatea de a aborda teoretic și practic o mare varietate de probleme, calitățile sale de strateg al revoluției socialiste românești, de teoretician de prim rang și de practician experimentat al progresului social și al păcii în lume.

În magistrala **Expunere** a tovarășului Nicolae Ceaușescu, genialul ctitor de țară nouă, sint abordate, într-o viziune armonioasă, unitară și atotcuprinzătoare, o seamă de aspecte privind creșterea continuă a rolului Partidului Comunist Român în organizarea și conducerea întregii vieți politice

și sociale, sint prezentate teze și idei novatoare care îmbogățesc tezaurul teoriei și practicii revoluționare, al gândirii filosofice și social-politice naționale și universale. Se poate evidenția încă o dată rolul determinant al tovarășului Nicolae Ceaușescu la elaborarea și îndeplinirea întregii politici interne și externe a partidului și statului nostru, la dezvoltarea creatoare a concepției revoluționare despre lume și viață, în deplină concordanță cu principiile generale ale materialismului dialectic și istoric, cu particularitățile definitorii ale procesului revoluționar din țara noastră și din lume în etapa actuală. Dezvoltarea impetuoasă a economiei socialiste românești este, trebuie să fie însoțită și de edificarea unei înalte conștiințe revoluționare a omului nou. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu afirma: „Încă o dată doresc să subliniez că se impune să acționăm cu toată hotărârea pentru perfecționarea și ridicarea nivelului activității ideologice, politice, științifice, educative, de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului. Să educăm tineretul, întregul nostru popor în spiritul luptei și abnegației revoluționare, de a nu se teme și de a nu da înapoi în fața nici unor greutăți!”.

Un moment deosebit de semnificativ și de emoționant l-a constituit grandioasa sărbătoare a unității întregului popor în jurul partidului, al conducătorului iubit, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sărbătoare care a avut loc la împlinirea a șapte decenii de la făurirea statului național unitar român, în încheierea marelui forum democratic, în Piața Republicii din Capitală. Miercuri dimineață, peste 120 000 de cetățeni, reprezentanți ai tuturor județelor țării și municipiului București — muncitori, țărani, intelectuali, elevi și studenți, într-o unitate de cuget și simțire cu întreaga națiune, și-au exprimat, în această zi de profundă și înaltă vibrație a sentimentului național, omagiul lor patriei iubite, conducătorului încercat care îndrumă cu genială forță vizionară destinul României contemporane pe calea glorioasă a împlinirilor istorice depline, către o viață nouă, mai bună, liberă și fericită.

Manifestări politico-educative și cultural-artistice dedicate aniversării a 70 de ani de la făurirea statului național unitar român

Mărețul act de la 1 Decembrie 1918 și semnificația sa pentru întreaga noastră viață socială, constituie tema multor manifestări omagiale:

● Pentru elevii Școlii generale nr. 99 din sectorul 4 al Capitalei, prof. **Velescu Oliver** a susținut, în ziua de 1 decembrie, expunerea cu tema „1 Decembrie 1918 — Aniversarea a 70 de ani de la făurirea statului național unitar român”;

● O altă expunere, însoțită de proiecții de diapozitive, s-a desfășurat în aceeași zi la Cooperativa „Încălțăminte manuală” având ca temă: „Bucureștii și Marea Unire”;

● O temă asemănătoare a fost abordată în expunerea-dezbateri de la sediul Muzeului de istorie și artă al municipiului București: „Bucureștii la aniversarea a 70 de ani de la făurirea statului național unitar român”; (F. POPA).

● Uniunea Arhitecților este organizatoarea unei cuprinzătoare expoziții de artă plastică, deschisă în sala Institutului de arhitectură „Ion Mincu” din București. Tapiseriile, picturile și afișele din expoziție sint, toate, dedicate celei de-a 70-a aniversări a Marii Uniri din 1918. Mari personalități ale neamului nostru, culturale sau literare sint evocate de pinză sau țesătură: Horea, Cloșca și Crișan, Bălcescu, Kogălniceanu, Iorga, Coșbuc, Rebreanu, Enescu, etc.

● Teatrul Mic dedică sărbătoririi a 70 de ani de la făurirea statului național unitar român mai multe acțiuni omagiale: în foaierea Teatrului Mic

este deschisă, cu genericul „Sub semnul noilor realizări”, expoziția laureatilor Festivalului național „Cîntarea României”, membri ai Asociației Artiștilor Plastici Amatori din Capitală; artista ieșeană **Adina Berneagă** expune lucrări de pictură care au ca temă, de asemenea, actul istoric al Marii Uniri; în ziua de 6 decembrie, actorii Teatrului Mic se vor întâlni cu oamenii muncii de la I.T.B., în fața cărora vor susține un emoționant spectacol de poezie intitulat „Cei cu inima română”. Vor recita: **Monica Ghiuță, Mariana Cercel, Maria Ploae, Monica Mihăescu, Adriana Schiopu, Nicolae Dinică, Nicolae Iliescu, Petre Moraru, Ion Pavelescu, Eusebiu Ștefănescu, Vistrian Roman, Ion Lupu, Florin Călinescu, Marius Ionescu, Constantin Bărbulescu.**

● Biblioteca Centrală Universitară din București, în colaborare cu Editura Militară, au organizat, sub genericul „Ateneele cărții”, o amplă manifestare culturală, intitulată „70 de ani de la Marea Unire (1918—1988)”. Manifestarea, desfășurată în Aula Bibliotecii Centrale Universitare, a subliniat devenirea istorică a ființei naționale și a fost constituită din următoarele momente: expunerea academicianului **Ștefan Pascu** — „De la revoluția populară din 1784 la Marea Unire din 1918. Lupta pentru dreptate socială, independență și unirea statală — caracteristica fundamentală a evoluției societății românești în epoca modernă”; lansarea volumului „Transilvania — străvechi pământ românesc”, ediția

a II-a, de general locotenent dr. **Ilie Ceaușescu** (prezentarea de maior dr. **Ioan Talpes**); filmul documentar „Împlinirea unui măreț ideal — făurirea statului național unitar român”; vernisajul unei ample expoziții de carte care reunește peste 600 de volume, lucrări în ediții rare, periodice și fotografii care marchează momentele de eroică luptă ale poporului român, pentru realizarea aspirațiilor sale de unitate și libertate națională.

● La începutul acestei săptămîni, la Muzeul Literaturii Române s-a deschis expoziția cu genericul „Unitatea națională, permanentă a scrisului românesc”. Sentimentul de unitate al poporului nostru, exprimat prin literă scrisă și tipărită este ilustrat prin prezența unor ediții originale, a unor manuscrise și cărți fundamentale ale literaturii noastre — de la cronicari și pină în zilele noastre — apoi prin acte, reviste și alte publicații, scrisori, documente iconografice.

● „1918 — Înfăptuirea marelui ideal național: făurirea statului național unitar român” este titlul documentarului de lung-metraj realizat de Studioul cinematografic al armatei.

● În cadrul Centrului de creație și cultură socialistă „Cîntarea României” al sectorului 5 se desfășoară un ciclu de manifestări „Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 — moment hotărâtor în centralizarea și consolidarea națiunii române”.

● Comitetul județean Suceava al U.T.C. și Agenția B.T.T. Suceava au organizat, în perimetrul Cetății de Scaun, spectaco-

lul „La trecu-ți mare, mare viitor” susținut de formații de tineret laureate ale Festivalului național „Cîntarea României”.

● Comitetul municipal București al U.T.C., în colaborare cu Muzeul național de istorie, a organizat la Centrul de creație și cultură socialistă „Cîntarea României” pentru tineret al sectorului 6, concursul pe teme de istorie „E scris pe tricolor Unire”.

● O manifestare cu cartea s-a desfășurat la Slatina. Tema: „Actul istoric al Unirii de la 1 Decembrie 1918 oglindit în producția de carte a Editurii Științifice și Enciclopedice”.

● Tinerii din Caracal, Corabia, Balș, Drăgănești-Olt au participat la expuneri cu temele: „Lupta maselor populare, a tinerii generații din patria noastră pentru realizarea unității naționale — trăsătură definitorie a poporului român” și „Făurirea statului național unitar român — rezultatul a participării întregului popor la acest proces istoric”.

● În cadrul Muzeului de artă al Republicii Socialiste România putem vizita expoziția de artă plastică și carte avînd ca generic „Lupta poporului român pentru unitate și independență, pentru făurirea socialismului și comunismului în România”. Alături de lucrări de plastică valoroase ce evocă lupta pentru unitate națională, sint expuse și peste 2 mii de cărți.

● Se desfășoară în aceste zile interesante spectacole de teatru și recitaluri de poezie patriotică reunite în „Decada teatrului românesc”, dedicate aniversării a 70 de ani de la Marea Unire.

● La Biblioteca județeană Vaslui a fost deschisă expoziția de plastică „70 de ani de la Marea Unire”.

● O expoziție de carte „Marea Unire — mărturie și documente” a fost deschisă la Centrul de creație și cultură socialistă „Cîntarea României” pentru tineret din municipiul Craiova.

● La Muzeul de istorie din Roman, tinerii au participat la o evocare cu tema: „Formarea statului național unitar, aspirație de veacuri a poporului nostru”.

● Un spectacol omagial „Uniți în cuget și-n simțiri” s-a desfășurat pe scena Teatrului de stat din Turda.

● O expoziție de fotografii, grăitoare mărturie a unității noastre de azi, închinată aniversării Marii Uniri, a fost vernisată la Centrul de creație și cultură socialistă „Cîntarea României” pentru tineret din Iași.

● „Omagiu țării la marea sărbătoare” s-a intitulat vibranta manifestare de muzică și poezie patriotică realizată de tinerii din Aiud-Alba.

● „Conștiința originii comune și a unității naționale în istoria poporului român” a fost tema simpozionului care s-a desfășurat la Clubul „Siderurgistul” din Hunedoara.

● Astăzi și mâine, la Centrul de creație și cultură socialistă „Cîntarea României” al sindicatelor din Alba Iulia se desfășoară un concurs interjudețean de creație și interpretare a poeziei și muzicii patriotice cu genericul „Eroii neamului”.

EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

magistral document programatic al angajării noastre revoluționare,
al unității noastre de nedintit în jurul partidului,
al secretarului său general, pentru devenirea comunistă a patriei

■ Activitatea ideologică, politico-educativă, de formare a omului nou, cu o înaltă conștiință revoluționară, socialistă constituie una din problemele de importanță deosebită în actuala etapă de dezvoltare a societății noastre socialiste.

■ Uriașa dezvoltare a științei, a tehnicii, lărgirea orizontului de cunoștințe generale în toate domeniile pun la ordine zilei analiza științifică a problemelor actuale și dezvoltarea, pe această bază, a principiilor socialismului științific, a concepției generale materialist-dialectice despre lume.

■ Legile obiective generale, principiile socialismului științific nu reprezintă o dogmă, ci o călăuză în dezvoltarea, în noile condiții, a teoriei revoluționare în strinsă legătură cu noua etapă, cu noile realități, păstrând însă permanent concepția și spiritul revoluționar în întreaga activitate.

■ Nimeni nu poate opri în loc istoria, înaintarea fermă a omenirii pe calea progresului, a făuririi unei lumi mai drepte și mai bune, în care fiecare popor să se dezvolte în mod liber și independent, așa cum dorește, fără nici un amestec din afară!

■ Se impune o analiză temeinică cu privire la acțiunea legilor obiective în dezvoltarea generală și în condițiile concrete ale construcției socialiste, ale realităților dintr-o țară sau alta. În acest cadru, trebuie să subliniem cu toată tăria că nu este posibil să lăsăm dezvoltarea socialistă la voia întâmplării, că perfecționarea construcției socialiste, aplicarea legilor obiective, a principiilor autogestunii, autoconducerii, autofinanțării trebuie să ducă nu la slăbirea sau diminuarea rolului proprietății întregului popor și cooperatiste, ci la întărirea rolului acestora.

■ Cu cât nivelul ideologic-teoretic va fi mai ridicat, cu cât vor fi mai bine înțelese schimbările din societate și lume, cu atât mai mult se vor dezvolta concepția și spiritul revoluționar de acțiune, activitatea organizatorică, practică, în realizarea politicii generale.

Să facem astfel încît, într-o perioadă scurtă, activitatea teoretică, ideologică să se transforme într-o puternică forță care să lumineze, asemenea soarelui strălucitor, calea spre comunism, spre o lume în care oamenii vor fi pe deplin stăpîni pe destinele lor!

■ Este necesar să intensificăm activitatea politică, educativă, culturală, de ridicare a conștiinței revoluționare a tuturor oamenilor muncii, să punem în evidență noile și noile cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în gene-

ral, pornind de la concepția științifică despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric.

■ Trăim într-o epocă de uriașe cuceriri ale științei și tehnicii în toate domeniile de activitate, ale cunoașterii umane, în general. Trebuie să înțelegem bine că numai în măsura în care vom înarma tineretul, oamenii muncii, întregul nostru popor cu aceste noi și noi cuceriri ale științei și cunoașterii umane, vom ridica nivelul general de pregătire al constructorilor socialismului din țara noastră. Avem o puternică bază materială, științifică și, mai presus de toate, ne călăuzim, în întreaga activitate, de concepția științifică revoluționară. Însăși politica generală, tezele principale ale partidului nostru constituie și trebuie să reprezinte un puternic factor în întreaga activitate politico-educativă. În decursul istoriei poporului nostru, oamenii înaintați din rîndurile sale au adus o mare contribuție la dezvoltarea științei și tehnicii — au fost momente cînd s-au aflat în primele rînduri.

■ Să devenim o puternică forță a științei și culturii, un popor care să acționeze cu întreaga conștiință și răspundere, în spirit revoluționar, să asigure realizarea obiectivelor dezvoltării sale și să-și aducă, totodată, contribuția la dezvoltarea generală a științei și cunoașterii universale.

■ Să perfecționăm și să dăm noi dimensiuni activității creatoare a Festivalului național „Cîntarea României”! În acest sens, trebuie să organizăm mai bine activitatea de creație tehnico-științifică și în alte domenii, a teatrelor, a caselor de cultură, a cluburilor, căminelor culturale, a tuturor centrelor de educație și cultură ale festivalului „Cîntarea României”.

■ Avem nevoie de noi cîntece revoluționare, patriotice — care să se inspire din viața, din spiritul dintotdeauna melodos al poporului nostru —, de noi opere de artă plastică. În general, sectoarele de creație trebuie să se angajeze cu toate forțele în realizarea obiectivului de ridicare a nivelului general de cultură, de cunoaștere științifică al poporului nostru.

Avem nevoie de filme, de piese de teatru mai bune, cu spirit combativ, revoluționar.

■ Să facem în așa fel încît, în cel mai scurt timp, activitatea ideologică, teoretică, politico-educativă, de formare a omului nou, să devină o forță mai puternică, să aibă un rol mai important în întreaga operă de construcție a noii orînduirii sociale.

NICOLAE CEAUȘESCU

CARTEA DE PROZĂ

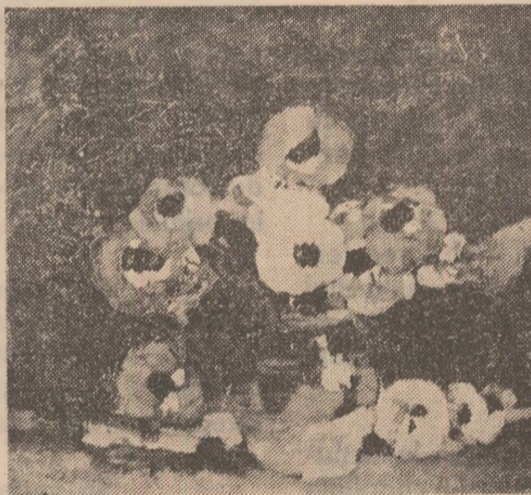
Procesul memoriei *)

Impunind corespondența ca specie literară, epistolerii renascentiști n-au bănuț, pesemne, cit de mult va datora romanul modern acestei modalități de exprimare, multă vreme profesată din unghiul retoricii și dogmelor estetice. Epistola surclasează dialogul și jurnalul intim prin care se obiectivează. Dialogul e dependent de replică, conștrins temporal, perturbat de o serie de factori psihologici; jurnalul e stagnant, nu intră în relații de comunicare, în timp ce epistola e o replică (text) elaborată, amplă, ostilă paraziților psihologici. Epistola poate fi o garanție a sincerității sau, dimpotrivă, un mijloc de inflorire a cabotinismului. Dumitru Popescu adoptă convenția dialogului epistolar din ambele perspective, scriind un prodigios roman comportamentist și, totodată, un roman al ontologiei afectelor asimilate registrului erotic. O poveste de dragoste suspendată în timp este imprecisă și „retrăită”, la nivel suprasenzorial. Memoria surprinde, reconstituie cu atita minuție imaginile și nuanțele trecutului încit pare ireală, umilind pur și simplu conștiința timpului iubirii, a trăirii epice, obnubilată de tensiunea participării senzoriale. Receptarea (emisie) suprasenzorială este adesea trădată de recrudescența pasională aservită însă unei conștiințe afective, meticuloasă distilată, degajată de zgura instinctelor originare, așa încit să permită translația cuvintelor, sentimentelor, gesturilor spre semnificația lor, spre puncte lor în relație. Pendularea între trăirea retrospectivă și conversa lor spirituală și morală se produce continuu, derutant, obiectul actualizării scriptice a trecutului nu poate fi delimitat, iradiația sa semantică fiind abisal polifonică. Confesionalul integrează un tectonic substrat polemic atit la nivelul comunicării, cit și al dihotomiilor interioare. Voluptatea reconstituiri și interpretării frustrate de concluzii narcotizante naște ingeri și monștri lăuntrici. Protagonisții acuză și se disculpă, se bicutiesc și se dezmară, oscilind între disimulare și sinceritate, asedii și expectative, revelații și crispării, mansuetudine și indecență, tușele pastelate sau fovy plămănuiesc imagini panoramice ale spectrului lăuntric, cutremurătoare, adesea, cind inflexibilitatea bisturii introspectivă descoperă realitatea în ipostaza ei viscerală. Magda îl supune pe Cristian Răceanu unui strategic tir de mărturii false, concordante cu imaginile preconceptuale cultivate de erou, încercind să anuleze distanța dintre imaginea ficțională, ideală și cea reală, în sensul consacării celei dintii. Preponderența subiectivității asupra realului nu rezidă exclusiv în inițiativa Magdei, fardarea realității presupunind și sugestia, ușor ambiguitată a protagonistului, trădat de forța inconștientului: „În scrisorile tale ce făceai altceva — inconștient? — decit să mă ghidezi spre rețușarea realității, spre ascunderea părților neplăcute...”. Magda comunică o afectivitate incandescentă; textele ei sint scrise sub impulsul unei adorații fanatice. Ietizante, posive, grevate de teama eșecului, investigațiile epistolare atestind posibilitatea reconcilierii. Actualizarea trecutului, se insinuează și în registre subiacente complexului erotic, descriind un comportament burlesc, infantil, scandalos, ațiat nu doar în prezența libitului ei, ci și a unei întregi asistențe. Isterismul reacțiilor are o motivație simplă. Trăind prin paroxism și manifestându-se ca atare, Magda are nevoie de replici adecvate, armonice, în lipsa lor se comportă asemenea unui copil care răspunde admonestării prin scâlimbăieli, dintr-un reflex de respingere a conștiinței păcatului și de protejare a independenței sale, dirijind atenția acuzării spre noua culpă diversionistă, formală însă, dar aptă s-o minimalizeze sau chiar s-o anuleze pe cea dintii. Cristian Răceanu este dirijor: o celebritate! Arta presupune sublimare (a ființei sensibile) dar și insingurate. În contact cu lumea, structurile fragile ale sensibilității artistice reverberate în conștiința activă a ființei sint amenințate, străpuse, dizlocate; iubirea apare ca o posibilă captașmă, dar și ca un solvent al sublimului, sub instanța unor imperative morale și estetice deosebit de exigente. Cristian are nevoie de dragostea

Magdei, dar și de garanția trecutului ei imaculat. Iată de ce inițiază o vinătoare a trecutului, o Vinătoare regală, cu un ingenios fast ceremonial; o vinătoare pe cit de ingenioasă, pe atit de paradoxală: smulgind din hățșuri adevărul pentru a-l cloroformiza și a-l supune unor sofisticate analize, voința, spiritul său acționează ca un alternator de polaritate, opind cind pentru adevăr, cind pentru minciună, refuzind să accepte „punctele nevralgice”, dar și declarațiile care le neagă, tinjind după prezența Magdei ca și după absența ei. Traseul introspectiv pe care-l inițiază e parcurs cu o intensitate neobișnuită a trăirii, memoriei, spiritului, depășind parcă limitele imaginației. Ritualul manieristic, reflectind strălucirile diamantine ale spiritului și voluptatea pasiunii e marcat de indiscreții brutale și abstracții convertite în materie poetică, de rechizitori sarcastice și tușee de înțelepciune orientală, într-o germinație obsedantă de imagini terifice și candidesce, cu impetuoșități de curenți ciclonic și reverențe de men .et. Cristian Răceanu încearcă să confere sens și expresivitate haosului realității și senzațiilor, dar acestea se reinvolvurează, îndepărtându-se de fondul inițial; Magda pare să se volatilizeze ca persoană, cedind locul unui ideal imperfect la care eroul se va raporta necontent, prin-o inspirată participare la escaladarea versanților unui absolut iluzoriu. Insistind asupra caracterului ei fătarnic, amăgitor, Cristian Răceanu afirmă secvențial principiul umilnței, nu în scopul dezonorării, ofensei elementare, ireversibile, care inchide cercul comunicării, ci ca un reactiv al comunicării reacțiilor, mișcărilor interioare, reclamind o permanentă difuzare a emisiunilor despre sine. Persoana autorului ar putea oferi o sinteză totală nu doar a acestui motiv, ci a întregii cărți: „Sentimentul, născut mereu din sine, e ca în prunc, alteori ca un monstru! Din păcate, ea are tot timpul nevoie de certitudine. De unde să le luăm? Din surprizele pe care ni le rezervă viitorul, și pe care noi le anticipăm cu speranțele noastre, cu imaginația noastră? De unde știm că, cerind și căpătind promisiunea fermă a unui anumit viitor, vom fi fericiți? Fără nesigurantă, viața s-ar goli de emoții. Nemușcat de indoleli, spiritul se acoperă de osință. Nici nu mai poate iradia, nici nu mai poate asimila. Nici chiar retrăirea trecutului nu ne scutește de incertitudine. Luarea de la capăt a ceea ce ne-a produs deziluzii, a ceea ce am scăpat printre degete, a ceea ce ne-a furat destinul este, la rindu-i o sursă inepuizabilă de emoții”. Cenușa din ornic reprezintă o fascinantă imersie în crevasele sufletului; o înălțare a spectrului pasional într-un Babel al conștiinței artistice, și, fără îndoială, unul dintre romanele prestigioase ale literaturii noastre de azi.

DORIN MĂRAN

*) Dumitru Popescu — Cenușa din ornic, Ed. Eminescu, 1988.

CARTEA DE REPORTAJ

Martor al epopeii în desfășurare*)

Intr-o perioadă în care mai virstnicii autori de reportaje au migrat, dacă se poate spune așa, către alte genuri literare, iar specia aceasta de scriere își pierde pe zi ce trece practicantii (intr-un anume fel inexplicabil!), citiva dintre publicisții conșinși de virtuțile și utilitatea demersului lor continuă să publice cărți în care realitatea imediată, ori aceea circumscrișă ultimelor decenii, este surprinsă cu un ochi deopotrivă sentimental și obiectiv. Este și cazul lui Augustin V. Pop care a publicat recent cel de al cincilea volum dintr-un ciclu intitulat sugestiv **Epopeea bluzelor albastre cu ecuson de brigadier**, consacrat tinerilor care s-au evidențiat și se evidențiază pe marile șantiere ale țării — începind cu Agnita—Botorca, cu Bumbesti—Livezeni și Salva—Vișeu și sfirșind cu cele mai noi puncte în care reprezentanții uteciștilor își pun umărul la edificarea unor importante obiective industrial-economice (cum ar fi Canalul București—Dunăre, Amenajarea complexă a riului Dimbovita ori alte șantiere din Telcorman, Dolj, Iași, Bihor etc.).

Impătimit și convins iubitor al „romanticilor” în bluze albastre (nu întâmplător unul din volumele anterioare ale ciclului s-a intitulat pur și simplu „Romanticii”), Augustin V. Pop adună — cu migala artizanului, dar și prin observațiile proprii, de teren — toate acele date și informații apte să contureze „epopeea”, adică portretul general al largului pluton al celor care prin forța brațelor și puterea minții lor, cu prețul unor zile și nopți de trudă și încordare, au putut da viață unor mari proiecte din planurile socialiste ale țării: canale, termocentrale, amenajări funciare, construcția unor mari edificii la care tinerii, alături de ceilalți constructori, și-au adus o contribuție importantă. Parcă fidel unui diction chinezesc (potrivit căruia fiecare drum de o mie de kilometri începe cu un pas), autorul acestei cărți, ce-si depășește condiția de „cronică” mai mult sau mai puțin exactă a faptelor, încearcă să recompună epopeea șantiereilor pe care brigadierii și-au investit munca și romantismul lor. Autorul recurge la tot ce poate fi mai convingător: extrase din reportaje ale vremii, mărturii culse personale de la oameni în bluze albastre, citate din presă, interviuri, discuții cu interlocutori avizați, descrieri panoramice în stilul secvențelor cinematografice etc. Astfel, trecut și prezent, tradiție și actualitate, nostalgie a unui trecut nu prea îndepărtat și prezent efervescent, trăiesc laolaltă într-un „mixtum compositum” de o mare forță de sugesție.

Deopotrivă cronicar și participant la evenimente, Augustin V. Pop pledează, implicit, pentru cunoașterea unor impliniri contemporane menite a intra în istorie, la baza cărora și-au pus semnătura, dacă se poate spune așa, zeci și sute de tineri. Ele, toate aceste realizări ale socialismului pe meleagurile noastre (Bicazul, Porțile de Fier, Transfăgărășanul, Canalul Dunăre—Marea Neagră ș.a.), în fapt epoeii încheiate sau aflate încă în plin desfășurare, poartă în sine, dincolo de valoarea industrial-economică și de importanța propriu-zisă pentru viața țării, și ceva din entuziasmul și dăruirea, din forța tineretii. Menite a intra în eternitate ele vor vorbi viitorului despre forța și idealul unor generații de revoluționari pentru care nici un efort n-a fost și nu este precepușit.

FLORENTIN POPESCU

*) Augustin V. Pop — Lumini Albastre, Ed. Albatros, 1988.

Neagu Rădulescu și comentarii săi

Prozator notabil și eminent caricaturist, Neagu Rădulescu (n. 1912—m. 1970) a stărnit, atit în viață, cit și în postumitate o simpatie cu adevărat contaminatorie. Omul era plin de surprize, un ironist delicat și cordial ce își reprezenta contemporanii în cele mai hazoase imagini. Cartea sa, **Turnul Babel** (1944), document al epocii interbelice, trebuie citită cu o mărită atenție. Aici, de fapt, se află moralistul, naratorul și caricaturistul Neagu Rădulescu. Toate cărțile sale, originale și traduceri, s-au citit și recitit de către întregi generații de lectori, datorită faptului că sint scrise cu inteligență, farmec și umor. Unele din cărțile sale s-au reeditat într-un ritm neașteptat pentru acea epocă. O dovadă, de necontestat, e misiva pe care o trimite cronicarului literar Vasile Damaschin (n. 1909—m. 1987) spre a-l menționa noile reapariții: [București, 10 iulie 1943].

Dragă Damaschine, Zilele acestea mi-a apărut, spre bucuria mea și nefericirea, desigur, a contraților, ediția a IV-a din „4 pe trimestrul 2” (cu cred că e un record: 4 ediții în mai puțin de opt luni). Fii așa de draguț, ca de obicei, și scrie și tu ceva dacă ai timp că rubrică văd că ai. Cu mulțumiri, Neagu. [P.S.]. În ediția a V-a din „Turnul Babel” care apare la Cugetarea — e în lucru — și-am înfipt și ție o poză. Asta, știi, ca să mă pun bine acum cu tine și să nu mă injuri prea tare. La această laconică dar convingătoare epistolă se mai adaugă un interesant autograf: Prietenului și camaradului de literatură și tineretă risipită pe culoarele Facultății de Litere, lui Vasile Damaschin, această carte în care poate va regăsi citava profiluri de fete din Facultatea noastră. Cu toată dragostea și prețuirea lui Neagu, 1943.

(4 pe trimestrul 2. Ediția a 4-a. București, Editura Contemporană, 1943). Vasile Damaschin, natură sensibilă și extrem de receptivă la solicitările contraților săi, citește, cu răbdarea specifică moldoveanului, recenta reeditare, și ultima, în timpul vieții autorului, a cărții 4 pe trimestrul 2, publicind o micro-prezentare în care relevă că „Neagu Rădulescu este un poet al adolescenței romantice și liceene, căreia știe să-i zugrăvească cu vioiciune și fraged umor aventurile nevinovate. febrele erotice și puritățile sufletești, într-un stil cursiv, grațios și plin de imagini colorate”. (Acțiunea, 4, nr. 861, simbătă, 17 iulie 1943, p. 2, col. 5, mijloc). Trebuie să precizez că în **Turnul Babel** (1944) nu figurează nici o poză a lui Vasile Damaschin. Ce s-o fi întâmplat? Încă nu se știe.

NICOLAE SCURTU

Cronica literară în linii frunte de LINU

Florin Bratu, Ora fantastică, poezii, Editura Eminescu, 1988.

Ca poet, Florin Bratu a descoperit un spațiu nou, numai al lui.

STRĂLUCIT PROGRAM DE MUNCĂ ȘI ACȚIUNE REVOLUȚIONARĂ, GENEROS ÎNDEMN PENTRU CREAȚIA LITERAR-ARTISTICĂ ANGAJATĂ

Spiritul realist, profund analitic care se degajă din întreg cuprinsul magistralei Expuneri a tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la Stadiul actual al societății socialiste românești și perspectivele dezvoltării sale viitoare, perfecționarea conducerii economico-sociale, dezvoltarea democrației muncitorești-revoluționare; rolul statului și al organismelor democratice. Creșterea rolului Partidului Comunist Român și activitatea ideologică, politico-educativă, ridicarea nivelului de cunoaștere științifică, de cultură, a conștiinței revoluționare. Raportul de forțe și caracteristicile fundamentale ale situației internaționale constituie o pregnantă și concludentă expresie a caracterului științific fundamental al concluziilor și aprecierilor ce stau la baza politicii noastre, confirmând cu deplină temei modul exemplar în care partidul își exercită misiunea de înaltă răspundere cu care a fost investit de istorie, aceea de forță politică conducătoare a operelor de construcție socialistă, investitură pe care și-a onorat-o cu deosebită strălucire mai ales în anii de cind în fruntea sa se află tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Sinteză a gândirii teoretice creatoare, cu largi deschideri operaționale spre practică, Expunerea se constituie într-o contribuție originală, profund științifică și clarvăzătoare la îmbogățirea teoriei și practicii revoluționare în epoca contemporană.

Ne propunem, în aceste rânduri, relevarea unora dintre dimensiunile de forță ale acestui magistral document, cele care conturează, cu maximă claritate, în spiritul profund autentic al analizei științifice, problemele actuale și de perspectivă ale procesului revoluționar din patria noastră, edificarea noii orinduirii, dezvoltarea socialistă multilaterală și înaintarea fermă spre comunism în contextul viu, dinamic și complex al epocii contemporane.

O amplă și novatoare strategie a dezvoltării

Adevărată piatră de hotar a noii noastre istorii, Congresul al IX-lea al partidului a marcat începutul unei perioade de împliniri fără precedent, care au schimbat în mod radical însuși statutul României în marea familie a țărilor lumii. S-a înțeles atunci, la acest moment de referință al istoriei noastre, că experiența românească a edificării noii societăți — eliberată de viziuni triumfaliste și idilizante — poate și trebuie să aducă o notă considerabilă de realism și autenticitate, de creativitate efervescentă. S-a trecut, în consecință, la reevaluarea acestei experiențe, la așezarea sa în desfășurarea plenitudinară a procesului revoluționar. S-a renunțat la anacronisme ideatice, la închistări, la dogmatisme ce priveau dezvoltarea socialistă și s-au promovat, în mod judicios și curajos, structuri conceptuale noi, eminate pătunzătoare și cu înaltă eficiență în practica revoluționară. „Pe drept cuvânt — se subliniază în Expunere — se poate afirma că cel de-al IX-lea Congres al partidului a deschis o nouă epocă revoluționară în activitatea partidului, în construcția socialistă în România. S-a pus capăt conservatorismului, șablonismului și concepției «modelului unic» în construcția socialistă”. Privind retrospectiv la întreaga activitate din acești ani, se poate afirma cu deplină temei că ei însumează și semnifică o epocă de mari și epocale transformări în toate domeniile, care au

confirmat pe deplin justetea politicii partidului nostru privind aplicarea legilor generale, a principiilor socialiste la realitățile și condițiile României. Grație strălucitei și decisive contribuții a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, intensel, consecventel și novatoare sale activități pusă permanent și neobosit în slujba patriei și poporului, oricine — orice om de bună credință — poate să constate astăzi marile transformări petrecute în țara noastră, în viața poporului român, puternica dezvoltare economico-socială din anii socialismului și, în mod deosebit, din anii de după Congresul al IX-lea al partidului. Datorită unei politici consecvente, de reparitură judicioasă a forțelor de producție pe întreg teritoriul patriei, de întărire și dezvoltare continuă a proprietății socialiste a întregului popor, a proprietății cooperative, a unei proporții juste și realiste între fondul de dezvoltare și consum repartizat din venitul național s-au asigurat, se arată în Expunere, „cele mai bune condiții pentru dezvoltarea în continuare a forțelor de producție, a bazei tehnico-materiale a întregii societăți”.

Cu poporul și pentru popor, cu oamenii și pentru oameni

Una dintre liniile esențiale ale viziunii științifice, cuprinzătoare care stă la baza acestui document de cardinală importanță pentru teoria și practica edificării socialiste o constituie reafirmarea cu tărie a importanței deosebite a problematicei făuririi, afirmării și perfecționării democrației muncitorești-revoluționare, formă inedită a democrației socialiste și cu adevărat superioară, sub toate aspectele, oricăror forme de conducere care au precedat-o. „In întreaga noastră activitate, se subliniază în Expunere, am pornit de la teza științifică a construirii socialismului cu poporul și pentru popor, de la faptul că tot ceea ce realizăm în societatea noastră trebuie să se realizeze cu oamenii, pentru oameni, să asigure ridicarea continuă a gradului de civilizație, a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor”. Așa cum este cunoscut, în ultimii 23 de ani partidul nostru, cu contribuția determinantă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a realizat o adevărată innoire revoluționară în înțelegerea și practicarea democrației socialiste, a fundamentat o concepție originală, de amplă deschidere, spre corelația dialectică dintre socialism și democrație și spre coordonatele fundamentale ale democrației muncitorești.

Creșterea tot mai puternică a rolului conducător al partidului

Exprimată sintetic și revelator în ideea construirii socialismului cu poporul și pentru popor, viziunea nouă, complexă,

profund științifică asupra corelației dintre partid și popor, dintre conducerea de către partid a întregii opere de construcție socialistă și participarea nemijlocită a poporului la guvernarea societății, la soluționarea problemelor statale și obștești include, în substanța sa, o nouă abordare, înțelegere și proiectare a însuși rolului conducător al partidului, a funcțiilor sale în societate, a formelor și modalităților prin care partidul se manifestă și se afirmă în calitate de centru vital al națiunii. Validat temeinic de practica social-istorică în infaptuirea revoluției de eliberare națională și socială, apoi, a revoluției socialiste, în făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate, rolul partidului comunist de a fi cel mai autentic exponent al intereselor clasei muncitoare este strălucit și în mod legitim fundamentat în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu pe principiul — cu valoare de legitate generală a edificării socialiste — potrivit căruia partidul reprezintă forța politică conducătoare a societății, lui revenindu-i misiunea istorică de a orienta și călăuzi desfășurarea procesului revoluționar de făurire a noii societăți, de a organiza, mobiliza și conduce masele de oameni ai muncii, întregul popor în vederea transpunerii integrale în viață a planurilor și programelor de dezvoltare economică și socială a țării. „Putem afirma cu îndreptățită mândrie — se arată în Expunere — că partidul comunistilor a demonstrat, prin întreaga sa activitate, că reprezintă centrul vital de la care radiază lumina și căldura dătoare de viață, conștiința cea mai înaintată a poporului nostru”.

Formarea omului nou — obiectiv central al activității ideologice și politico-educative

Vastul și laboriosul demers de implicare activă a partidului, la scara întregului popor, în opera de construcție socialistă înscrie în complexul sarcinilor programatice ale acestei ample edificări activitatea de formare și maturizare a conștiinței socialiste a maselor, de structurare a personalității omului nou, făuritor conștient și devotat al celei mai drepte și mai umane orinduirii. Tocmai din aceste rațiuni temeinic fundamentate, secretarul general al partidului revine și cu prilejul acestei recente Expuneri asupra cerințelor activității ideologice, politico-educative de formare a omului nou, cu o înaltă conștiință revoluționară, socialistă — ca una dintre problemele de importanță deosebită în actuala etapă de dezvoltare a societății noastre socialiste. Examinând în mod creator, realist și antidogmatic raportul dintre existența socială și conștiință, secretarul general al partidului relevă și în acest cadru faptul că „s-a produs o anumită rămânere în urmă a nivelului general, ideologic și politico-educativ față

de dezvoltarea forțelor și relațiilor de producție, a societății noastre socialiste în ansamblu”. Inducind cu magistrală clarviziune căile de intensificare și obiectivele imediate și de perspectivă ale muncii politico-ideologice, secretarul general al partidului atrage atenția asupra necesității „de a lichida rapid minusurile, anumite rămăneri în urmă și de a ridica nivelul activității ideologice, politico-educative în toate sectoarele, în concordanță cu cerințele noii etape în care se găsește România”.

Pentru Uniunea Tineretului Comunist, pentru tinăra generație a patriei, aceste imperative capătă o importanță esențială pentru întreaga activitate. Formarea unor trăsături morale înalțate, întărirea spiritului militant de muncă și de viață, promovarea spiritului revoluționar în toate domeniile de activitate se conjugă permanent cu preocuparea pentru făurirea unui larg orizont cultural, cu participarea largă și eficientă a tuturor tinerilor la puternica mișcare de creație științifică, tehnică, artistică și culturală care este Festivalul Național „Cintarea României”. Inseși rezultatele acestei activități — arată secretarul general al partidului — de ridicare pe o treaptă superioară a nivelului de cultură generală pun încă o dată în evidență rolul maselor, al poporului, ca făuritor al culturii, al întregii dezvoltări a patriei.

Strins legat de aceste imperative ale formării profilului moral-politic al omului nou, exercitarea drepturilor și îndatoririlor tuturor oamenilor muncii — în calitatea lor de proprietari, producători și beneficiari ai avuției naționale — aduce în atenție necesitatea obiectivă a ridicării nivelului general de cunoaștere, înarmarea întregului popor cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane.

În mod firesc, în acest document de excepțională importanță, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu se referă pe larg la problematica atât de complexă a vieții internaționale. Realitatea a demonstrat în chip strălucit justetea deplină a opțiunilor strategice de politică internă și externă ale partidului și statului nostru al cărui ilustru și consecvent promotor este secretarul general al partidului, președintele Republicii. Și cu acest prilej a fost probat cu strălucire spiritul realist și constructiv în care partidul nostru, secretarul său general, abordează aspectele esențiale ale revoluției și construcției socialiste, raportul de forțe și caracteristicile fundamentale ale situației mondiale, aducând în atenția întregii lumi necesitatea unei noi politici în abordarea și rezolvarea problemelor grave și complexe ce confruntă epoca noastră.

Document programatic pentru devenirea comunistă a patriei, Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu polarizează atenția și interesul întregului popor, care, în strînsă și indestructibilă unitate, își consacră cu eroism și dăruire patriotică, revoluționară uriașa forță și capacitate creatoare infaptuirii mărețelor programe de dezvoltare economico-socială, triumfului deplin al cauzei socialismului și comunismului pe pămîntul României.

EMILIA VASILIU

PATRIE, IUBIRE ETERNĂ

Inscripție

De două mii de ani purtăm pe umeri
Gravul simbol al lumii care trece
Lumina e un șipăt al naturii
Ce ninge dulce. Țara și-o petrece —
De două mii de ani îmbogățim
Acest pămînt ce ne-apartine
De două mii de ani pe sub pămînt
Curg riuri vii scripturile române
Strămoșii n-or să moară niciodată —
Le sintem NOI lumina cea curată !

Realitate

În vaviloane printre zeci de neamuri
Strămoșii mei sint ramuri, ramuri

Din codrii veacului de oseminte
Ei ne privesc și-n aerul dintre cuvinte

Miroase dulce fruntea lor a tei
Privind prin mine către fiii mei !

GHEORGHE DARAGIU

Prin noi toți

Patria e noțiunea ce-o spunem repetat
Pe schele, pe ogoare, în fața colii albe
Căci chipul ei e suflet mereu neîmpăcat
De-a o vedea pe frunte cu și mai multe salbe.
E puritatea care ne cere să fim drepti
Și să păzim cu sîrg mereu grădina noastră
Să crească flori în ea, în uriașa glastră.
Căci Patria de astăzi se-nalță prin noi toți.

GHEORGHE ANDREI

Pasărea măiastră

La ora intîlnirii cu patria,
în veghe, prin arcul de timp,
trece pragul nopții, cu tărie nouă
pasărea măiastră, pasărea-Olimp.

Pasărea-columbă, pasărea-cimpie
sufletul amiezii, aripă de dor,
fiica libertății și-a statorniciei,
setea de-nălțare, setea de izvor.

...îți aștept în taină clipa de iubire
pasăre-măiastră-a bobului de griu,
să-ți clădesc în suflet cuib de nemurire,
eu, soldatul-soare, eu, soldatul-riu.

În columna vie a unui nou mileniu
să-ți înalți cintarea bobului de mei,
ctitorind coloane de eternitate
ăstui colț de lume — a puilor de lei.

EUGEN PELIN

Epoca de aur

Cad florile zăpezii pe Carpați
Și griu-și prinde gleznele-n țarină
Se-nluminează cerul dinspre frig
Prin chiuciura văzduhului de lină

In împlinire urcă omenia
Și gândul, libertatea, viitorul
E comunist acela care munca
Și-o potrivește-n fapte cu poporul

Pământul se răstoarnă iar spre sud
Cu osia înfiptă-n Carul Mare
E-naltă ziua Patriei când trec
Prin calendar noi clipe de visare

O, Țară, precum inima bătând
Zidești în demnitate Pacea vieții
Conturul tău în epoca de aur
E-un imn de slavă-n pragul dimineții.

ION POPA ARGEȘANU

Visul de veacuri

Cum înaintăm ?
După clarviziunea
partidului
conturind visul
purat prin milenii
din suflet în suflet
incrustat și-n
memoria strămoșilor.
Prin noi
se va concretiza
aici în Carpați
și la Dunăre între
Columna traiană și
statuia lui Mihai —
între Ceaușescu
și ctitoriile epocii
Sale de aur, visul
de veacuri al omului —
comunismul.

RADU FELECAN

În acest decembrie

De păsări albe casele ne sînt luminate
cintecul ca un copac înflorit ne așteaptă afară
lumina învață geografia bobului de griu
o mare iubire, înflorește-n țară

seara drumurile se întorc neobosite acasă
mamele își leagă pruncii sub pleoape
sub salopete sudoarea nu vrea să se culce
fiecare om știe în veșnicie să sape

adevărul are formă de inimă
pe mesele poezilor cresc focuri viștoare
în acest decembrie blind ca o baladă
în care tot ce-atingem se face sărbătoare

RODIAN DRĂGOI

La ceas de sărbătoare

Se toarce din clepsidre veșnicia
Și sub ramuri de-omăt dorm grîne,
Cînd strai festiv îmbracă iarăși gîla
La ceas solar sub trei culori române.

De purpură e fila-n calendar,
Cînd, azi, serbăm Eroul vrerii noastre
Și dau în clocot visele-n ghenar
Și sint vestiri de rod sub bolți albastre.

În toi de iarnă-i iarăși primăvară,
Și-ai zilei muguri înfloresc pe ramuri,
Prinos de gînd cu dragoste de țară
Ți-aducem toți sub glorioase flamuri.

Stegar viteaz, cirmaci de neam, lucid,
Brav apărător al gliei noastre dace,
Noi te cinstim și-n juru-ți facem zid,
Dirz arhitect de miine și de pace.

NICOLAE ROTARU

Istorie

O purpură aievea-n vreme trece
Suind cu verbul-orderi în mileniu
Pe timp de arșiță și pe timp rece,
Arderi fertile din popor de geniu,

Prin fapte demne, pururi înțelese,
Știind cum viața-n adevăr răsare
În stele vii istoria își țese
Pentru a țării veșnică lucrare.

Zidire-ntr-un întreg, pe vastitate,
În cronica încrederii toțale
Să lupți păstrindu-ți graiul, că se poate
Să-l ai în constelații ideale !

Cît țara în auz și în privire
O ai cu tot imensul ei de dor
Iubire din iubire în Unire
Va fi cinstit și românesc popor.

Că nu în van aspiri la altitudini
Ci pentru neamul tău și pentru țară
Dintr-un Decembrie de certitudini
A fost temei de veșnicii să-apară.

PAVEL PEREȘ

„Ce minunate sint realizările constructorilor socialismului în toate
mate multe dorințe, trebuie să se inspire scriitorii, creatorii patriei noastre. Izvor
izvor veșnic viu, nesecat să se inspire adevărații creatori și artiști, care, prin im-
minos, comunismul !”.

Activitatea plină de abnegație și angajare impresionantele împliniri ale construcției comunista a patriei — izvorul viu, nesecat

Trăim cu toții, la cea mai înaltă tempera-
tură a muncii și a sentimentelor, momen-
tul istoric unic în felul său — acela al de-
venirii comuniste a patriei. România socia-
listă de azi, România anilor Epocii Nicolae
Ceaușescu, oferă artistului, de orice vîrstă
și de orice formulă artistică ar fi el, peisa-
jul unei realități tulburătoare, copleșitoare
prin dimensiunile ei creatoare, prin uriașele
transformări materiale și spirituale, prin
clocotul sufletesc ce cuprinde o întreagă
națiune angajată plenar în edificarea, în
transpunerea în cotidian a unor idealuri
înălțătoare. Insuși omul constructor este, la
rîndul său, obiect și subiect al edificării, in-
săși natura sa este re-pusă în țipare noi,
ancorată pe coordonatele noi ale umanismu-
lui socialist, ale unui nou mod de a aborda
viața, realitatea, destinul în istorie, spiritul
construcției.

România socialistă a anilor de glorie al
Epocii Nicolae Ceaușescu înseamnă patria
construcției demne, a înnoirii permanente,
revoluționare, a unor combustii de suflet
excepționale. Milioane de oameni se află
angajați revoluționar în destinul comunist
al patriei. Este un timp înalt al dăruirii re-
voluționare, al înfloririi economice fără pre-
cedent a satelor și orașelor, al propășirii spi-

rituale și materiale, al înfloririi culturii, ar-
telor. Pe fundalul edificării materiale și spi-
rituale de dimensiuni epopeice se înalță
omul nou, creație definitorie a socialismului
și comunismului românesc, om ce întruneș-
te, în chip dinamic, trăsături ce-l fac con-
structor de nădejde al patriei sale libere,
independente, demne, al propriei sale vieți
armonioase.

Magistrala Expunere a tovarășului Nicolae
Ceaușescu menționează lîmpe și angajant
sarcina scriitorului, a artistului de a-și găsi
surse de inspirație în această realitate ge-
neratoare de opere durabile, menite să în-
frunte vremurile.

Pornind de la îndemnurile și indicațiile
tovarășului Nicolae Ceaușescu, din Expu-
nerea rostită în deschiderea lucrărilor co-
mune ale Plenarei Comitetului Central al
Partidului Comunist Român, Consiliilor și
Birourilor Executive ale organismelor de-
mocratice muncitorești-revoluționare și orga-
nizațiilor de masă și obștești, adresate crea-
torilor, deschidem dezbateră noastră por-
nind de la teza fundamentală potrivit căreia
realitatea României socialiste constituie iz-
vorul viu al inspirației pentru toate ope-
rele noastre, vibrante mărturie peste timp
ale acestei epocii de împliniri istorice.

Pentru c
rii sint fău
nu numai :

GE

Ad
lu
ome

Conștiința
suma fapte
tregii sale
slujba bine
adevărului
teza acestor
ra să fie s
ea, și oglin
flecte o
complexă.

nicios al es
ță, această
își află im
în opera ar
fapt forța
să de creaț

Existența
un binom
orică și o
prie. Aceste
ceptiv la ca
tura în car
realizarea s
poate bucur
rea de-a în
țeles prin
scris confer
importanță
gresul socia
tatea însear
afla adevăr
că, neîns
bucurie a v

Fără a fi
forțată care
tor orizontu
combătînd
acel punct
prin care a
felie crudă
literar-artis
semene înc
rîndurile pu

A arăta r
pulsează de
cu oameni
simțuri, a p
lism nețarn
inflăcărată
ordonatele
și viabile în
tic constitu
tră de înce
tele care ri
cit mai nua
Să nu ui
al realității

Existența noastră revoluționară

Dintotdeauna creatorul de
artă care și-a respectat numele
și menirea și-a dorit să repre-
zinte în opera sa trăsăturile ca-
racteristice ale națiunii din care
face parte.

Cînd spunem despre un poet
că este „poet național” îi adu-
cem supremul elogiu: recunoaș-
terea locului lui sub soare,
printre cei pe care îi iubeste și
ii cunoaște.

Artistul adevărat poate spune
oricînd : „Cu tot ce am, apar-
țin acestui pămînt”. El aparține
societății și epocii sale.

În acest sens înțelegem mobi-
lizațiile îndemnuri cuprinse
în Expunerea secretarului ge-
neral al partidului, tovarășul
Nicolae Ceaușescu.

Liantul oricărei opere de artă,
ceea ce-i asigură soliditate și
trăinicie, este tocmai implicarea
în această realitate vie, bogată
și dinamică : existența noastră
revoluționară. Avem dreptul și
datoria să facem totul pentru
formarea unui înalt nivel ideo-
logic și cultural al semenilor

noștri, pentru modelarea a ceea
ce numim conștiința omului
nou.

Parafrazînd cuvintele unui
poet, „cea mai bună oglindă
este privirea altui om”.

În semenii noștri ne recu-
noaștem propriile idealuri și nă-
zuințe lucide, necontenita do-
rință de perfecționare.

Să spunem întotdeauna ceea
ce este bun — dar și ceea ce
necesită transformări în firea
umană, să facem astfel încît
viața și arta noastră să expri-
me iubirea de Patrie și totala
adeziune la contemporanul tu-
mult revoluționar.

DIANA BARBU

Părtași la făurirea noului destin

Alături de întregul popo-
por, creatorii au fost nu
numai martorii marilor pre-
faceri, care au avut loc, ci și
oameni direct implicați în chiar
făurirea noului timp socialist,
contribuînd astfel la formarea
unei conștiințe socialiste înain-
tate a membrilor societății.

Ca poet aparținînd unei ge-
nerații ale cărei șanse de afir-
mare s-au deschis odată cu cel
de-al IX-lea Congres al P.C.R.,
sînt contemporan cu cea mai
strălucită epocă din istoria țării
noastre, epocă ce poartă cu
justificată mîndrie numele cti-
torului României moderne, to-
varășul Nicolae Ceaușescu. Un
timp așadar care-l mobilizează
în chip revoluționar pe tînărul
scriitor, un timp față de care
responsabilitatea creatorilor, de
toate virstele, trebuie să fie
sporită, determinîndu-i să cre-
eze opere valoroase, durabile,
care să-și găsească un loc me-
ritat în patrimoniul cultural
național.

Mobilizați și mai puternic de
strălucitele îndemnuri ale secre-
tarului general, rostite cu pri-
lejul recentei Expuneri, noi, tî-
nerii creatori, poeți, prozatori,
muzicieni, ne vom îndrepta și
mai mult spre cunoașterea în
întregime a nărilor realități ale
patriei, astfel ca ele să devină
obiectul inspirației noastre,
baza de pornire a unor opere
cu un bogat conținut educativ,
în spiritul patriotismului revo-
luționar, al devotamentului față
de patrie, față de popor, față
de cauza partidului.

E de datoria noastră, a tine-
rilor creatori, avînd în vedere
minunatele condiții de afirma-
re și creație, să dăm, cu toa-
te puterile noastre opere pe
măsura și la nivelul calitativ al
timpului pe care îl trăim.

meniile ! Din aceste preocupări, în care sînt și multe contradicții și în care sînt exprimate de inspirație trebuie să-l constituie viața și munca poporului nostru. Din acest lor activitate, trebuie să servească poporul, construcția socialismului, viitorul său lu-

NICOLAE CEAUȘESCU

area revoluționară a poporului nostru, ției socialiste, luminoasa perspectivă cat de inspirație a tuturor creatorilor

tie, și crea-
noului timp și
ii evoluției lui.

SCHINTEIE

rata nă ască

popor este
creație, a în-
lăți depuse în
rmosului și
ca, prin sin-
elemente, ope-
ă și, odată cu
care să se re-
tă bogată și
ul deloc les-
ei în conștiin-
i sublimare ce
a propriu-zisă
reprezintă de
că și generoa-

intă constituie
il în nașterea
de v... care și,
nui p... lic re-
tul ei. În mă-
unicarea este
ă de care se
creator, ferici-
și de-a fi în-
e care le-ai
rei artistice o
itoare în pro-
exprima reali-
o cunoaște, a
nină omeneas-
ă, autentică

de idealizare
agusta păgubi-
cuprindere, dar
lași timp și
edere mărunt
ar fi decit o
alitate, creația
re datorită să
și bucurie în
ui cititor.

tea vastă care
semnificative,
letul greu de
pentru un re-
dar cu o zare
ulului, iată co-
estetică clasice
mesajul artis-
veritabilă pia-
pentru cuvîn-
să-l exprime

ă izvorul viu
ște de pretu-

tindenți, iar calea sa spre pagina
de carte este rezultatul unei
atenții dublate de iubire pentru
tot ceea ce înseamnă viață, miș-
care, puls.

Pătrunzătoare analiză a trecu-
tului nostru istoric, abordare
lucidă și generoasă a prezentu-
lui atât de bogat în fapte și
împliniri revoluționare, contura-
re clară, vizionară a viitorului
comunist, Expunerea tovară-
șului Nicolae Ceaușescu este și
pentru scriitorul tinăr un
moment crucial în neostoita sa
preocupare de a-și apropia și
de a înțelege o realitate ce in-
spiră artistic și implică revolu-
ționar — realitatea României
socialiste.

DAN STANCA

Realul cuprins în lujerii cuvîntului

Student fiind, la Timișoara, și
începător în ale scrisului, am
avut onoarea și bucuria să fiu
cooptat într-un grup de respec-
tabili scriitori bănățeni, care se
deplasau la Jimbolia, să viziteze
o unitate economică, să scrie
despre cele văzute și să-și ci-
tească, mai apoi, rindurile scri-
se, într-un fel de sezătoare, de
față cu „eroli” însemnărilor,
servind, poate, unor viitoare
pagini de cărți. Nu știa nimeni
sau cel puțin nimeni nu mărtu-
risea nimic în legătură cu
„ceea ce va scrie” și asta spre
minghierea mea, a studentului
filolog, care tocmai se iniția în
„teoria literaturii”, cu ajutorul
unor dascăli de bun simț (este-
tic). Aveam să tac, mai
tot drumul, în microbuzul care
ne ducea spre Jimbolia și să fac
pronosticuri vizavi de viitoarea
noastră documentare, dat fiind
că în grup se aflau generații și
temperamente diferite, scriitori
care dăduseră admirabile pagini
de așa-zis realism, în cărțile
lor bine cotate, scriitori care
cantonau în experiențe și for-
mule stilistice încă neadaptate
vreunui **continut**, în sfîrșit, poeți
ai metaforelor scilpitoare, cu-
lese cu mina, parcă, din aerul
bogat în semne încurajatoare...
Ce vizitam, odată ajunși la
Jimbolia ? O fabrică de... nas-
turi ! Murmure vor fi fost, care

să trădeze o nedumerire de mo-
ment : „La nasturi ?”. Da, la
„nasturi” ! Și ne-am răspîndit
prin secțiile — nu prea multe și
nici covârșitoare ca proporții —
ale acelei întreprinderi. Am
stat de vorbă, fiecare după tipi-
cul lui, ba chiar și fără un tipic
anume, cu oamenii : muncitori
și maiștri, tehnicieni și ingineri
sau ce vor mai fi fost. A urmat
o după-amiază de mare tăină,
fiecare membru al „echipei”
scriitoricești retrăgîndu-se în
camera lui de la hotel — depar-
te de a semăna cu un turn de
fildeș — ca pentru a-și așterne
pe hîrtie cele văzute, cele au-
zite.

A doua zi, în sala bibliotecii,
ne întîlneam, la sezătoare lite-
rară, cu oamenii pe care-i cu-
noscuserăm ; îmbrăcați și acum
în hainele lor de lucru, salopete
și halate. Numai ochi și urechi
și obraji în care înfloreau, unul
după altul, roșii trandafiri. Pe-
rechii de miini harnice, pricepu-
te să migălească nasturi de os
și de sidef frămîntau cite o
șapcă ori învîrteau cite un
nasture de la halat. De cealaltă
parte, invitații „tuseau” nu-
mai, din cînd în cînd, aparîndu-
și glasurile de emoția inva-
datoare. Pînă cînd cuvintele au
început să se închege în imagini
și portrete, în dialoguri pline
de prospețime și chiar în me-
tafore care, descopereram, făceau
bună casă cu felul de a fi, de a
munci și de a trăi al acelor
oameni. Vibrau cuvintele noas-
tre, vibrau sufletele lor, aduse
în privire.

A fost, pentru mine, prima
probă de viață — o viață sim-
plă, normală, lipsită de franjurii
oricărei mistificări — capabilă
să intereseze scrisul de bună
calitate, să urce sevă în lujerii
cuvîntului cu destinație literară.
Am bățut, de atunci, de nenu-
mărate ori drumurile țării și-mi
dorese s-o pot face mai departe,
ca unul care-a ales calea nop-
ților ciobite cu litere de plumb
și de fiecare dată m-am întors
mai bogat „în adîncime”, cum
spunea Argezei, dat fiind că am
cunoscut alți oameni, alte inde-
letniciri, alți simburii de viață
care fac să răsără lujeri de cuvînt.
Sînt, astfel, martor și par-
ticipant la devenirea revoluțio-
nară a României socialiste. Re-
centa Expunere a tovarășului
Nicolae Ceaușescu, dînd un pă-
trunzător înțeles trecutului, pre-
zentului și viitorului patriei,
constituie, pentru toți cei care
scriu, un generos indemn pentru
a fi, prin creațiile lor, la înălți-
mea unei realități bogate în
oameni și spiritualitate.

DRAGOMIR MAGDIN

Rosturile și frămîntările unei lumi noi

În anii plini de freamăt ai
unei depline schimbări a uni-
versului material inconjurător,
momentele unei astfel de de-
veniri sînt esențiale ca ima-
gini, ca oglinzi ale literaturii.
Atît schimbarea unor contururi,
a unor decoruri, cît mai ales
modificarea ritmurilor de via-
ță ale omului nou, a timpului
subiectiv al existenței unei ge-
nerații, implică angajarea ace-
stor aspecte multiple în rodni-
ca devenire a unei literaturi
ce-și trage sevele din pulsul viu
al cotidianului. Una din insu-
șirile definitorii ale artei con-
temporane trebuie să fie cea
descriptiv angajată, cea a unui
lanț de accepții moderne des-
pre viață și muncă, despre fe-
ricire și împlinire. Pe lîngă a-
ceastă funcție organică, litera-
tura trebuie să îndeplinească și
o alta. Și anume una de for-
mare a omului nou, pregătît
pentru a înțelege și a partici-
pa plenar la această ridicare pe
o treaptă superioară a realită-
ții, a artei, a literaturii. Pre-
misele acestor roluri sînt cele
ale integrării personajului-scrii-
tor în universul de față al con-
strucției și realizărilor, acest
fapt determinînd implicit rezul-
tatele scriiturii sale, definînd
atît estetic cît și etic poziția
operei sale. Ceea ce nu tre-
buie nicidecum pierdut din vede-
re este înțelegerea dimensiuni-
lor pulsînde, revoluționare ale
noului spațiu social, care asigu-
ră desfășurarea unor revelații
spontane și durabile.

Ca o condiție fundamentală a
scriitorului contemporan trebuie
socotit, prin urmare, patriotis-
mul, sferă ce înglobează toate
dezideratele enumerate pînă
acîci. Rosturile și frămîntările
unei lumi noi, asamblate în
planul literaturii, pornesc de la
noțiunea de patriotism, așa cum
viața unui om începe dinspre
înapoiașii săi.

BOGDAN O. POPESCU

POEMELE UNIRII

Cîntec pentru Alba-Iulia

Treceau românii munții către Alba
Cuvînt de mintuire să asculte...
Parcă descăleca Traian din slava
Istoriei, Columna să-și sărute...

Treceau românii munții către Alba
Ai fi crezut cum că Mihai Viteazul
Descăleca din mersul unui cal
Ca să-i sărute patriei obrazul...

Treceau românii munții către Alba
Să-și lumineze inima și firea...
Se înălțau cu toții către slava
Veciilor ce împlineau Unirea

NICOLAE DUMITRESCU-SINEȘTI

Voința poporului

Veneau de peste munți, riuri, cîmpii
să ia lumină
din pieptul Albei-Iulii
poporul venea
poporul nîngea
și Alba mai albă în zori tresărea
cu inimi nîngea, cu putere
cu frunți încordate, cu vrere
în văzduh, nicidecum n-a fost atîta lumină
a bucuriei
pătrungere a sufletului
copaci scuturîndu-se și iar înflorînd
în cer, pe pămînt
demnitate arzînd în candela neamului
cutremură-se pămîntul
de voința, de dorul, de flacăra
biruitoare a poporului...

Același cer

Vîrf cu vîrf
copacii se cheamă
cu aceeași clătinare a frunzei
în aceeași înflorire
ierburile se recunosc
aceleași cîntece și rînduieii și datini
aceleași culoare a bucuriei
aceleași neistovite izvoare
bat în piepturi
spre marea cea mare
aceleași lumină
în ochi, în gîndire
de flacăra tare
cum am putea vieții despărțiți vreodată
noi, ale noastre ?...

VICTORIA MILESCU

Torentul de lavă

La Alba, cetatea de dor și de slavă
a inimii noastre, a fost împlinirea,
iubirii supreme, torentul de lavă
al vrerii de veacuri, cu Țara unirea.

GHEORGHE BUCIU

Chip de lumină

Chip de lumină
Murmur de riu
Alunecător peste ochi
Peste inimi, la Alba

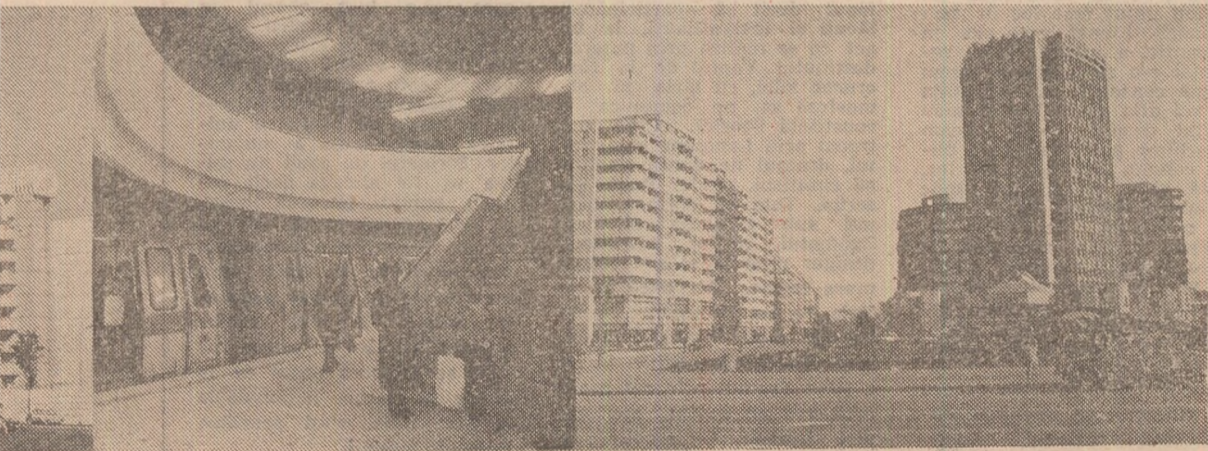
Cu sunet de foc
Venea clipa dintii
O horă a sufletelor
La Alba

Acum și aici
Se-na'ță-n cuvînt
Cu iz ancestral
Poemul din Alba

Azi, peste timp
Un arc face punte
Și mindra-i săgeată
Din Alba ne cheamă

Iată-ne toți
Uniți noi clădim
Un românesc cer
Azi, cu roua din Alba

CRISTIAN MUGUR ARGEȘANU

FILM

O reușită ecranizare

Clasicii furnizează în continuare subiecte și motive tematice de o modernitate intrinsecă filmului nostru, iar dintre aceștia Caragiale a făcut să se nască o întregă filmografie. Ecranizat ieri și astăzi, marele scriitor iradiază, cu forța talentului său, universuri ivite dintr-un simplu motiv din ale cărui tangențe poate ieși o poveste coerentă, originală în situarea filmică, percutantă, de extraordinară forță a expresiei. Așa stau lucrurile cu **Hanul dintre dealuri** (Casa Unu), semnat scenic și regizoral de Cristiana Nicolae, aici în cea mai bună formă a artei sale, matură, rafinată, adinc mediativă, abilă în schimbarea registrelor, de o coerență fermecătoare. Regizoarea nu devine sclava materiei epice din nuvela de bază, și nici din nuvelistica lui Caragiale, ea studiază textele scrisorilor prozatorului, investighează civilizația epocii, forează în orizontul politico-administrativ, ca apoi să producă în cadru nu neapărat personajele ci subiectivități, stări, psihologii a căror irealitate, al căror fantastic se produce în notă modernă, ca izbucnire și prelungire a realului. A nu se înțelege de aici că personajele filmului nu au consistență. Dimpotrivă, manifestarea lor este dramatică, nu o dată coplesitoare, gindită și concretizată vizual-auditiv cu mijloace dintre cele mai impresionante.

Plecarea flăcăului Ștefan de acasă nu ia doar aspectul simplist al ieșirii dintr-o situație materială precară, ci și pe acela, mai larg, al inițierii în lumea exterioară, de dincolo de trecerea prin purgatoriul iubirii interzise. Drumul lui plin de capcane e adus în cele din urmă la regula dominantului, dar acest „principiu” nu-l acoperă și sufletul, nu-l mortifică spiritual. Nimic nu poate ucide adevărata dragoste, și toate maleficele scenării și subtilități ale polcovnicului Iordache nu fac altceva decât să sublinieze forța morală a unui sentiment ispășitor prin puritatea lui intangibilă. Amestecul de realitate și fantastic, de cruzime și diafanitate, de baladesc și aplicație sociologică reprezintă substanța primordială a narațiunii.

E dificil să alegi, în spațiul devenit neîncăpător al cronicii noastre, ce anume aspect al filmului să-l dezvolti în comentariu. Enunțul filmic în întregul său, sub aspect compozițional, interpretativ, plastic, muzical și scenografic, indică adevărata capacitate creatoare a cineastei, de a adăuga semnificații, de a le conferi relief dramatic și, desigur, fior metafizic, reflex al buneii organizări a textului propus. Intre realitatea sentimentului și realitatea opresiunii, a interzicerii acestuia și aburul legendei ivit dintr-un strat de descintec, cu luminiozități baladeste, racolul se realizează cu o admirabilă știință a progresiei sensului. Un asemenea film construiește un peisaj al culpabilității și al introducerii acesteia în viața unor tineri (cazul lui Ștefan și al miresii lui hărăzite, plătind pentru a iubit pe un revoltat — personaje ce supraviețuiesc, solidaritate prin suferință, însă condamnată a vieții împreună, ca familie). Actorii deprind și urmează cu exactitate și cu măiestrie scenariul cu subtextul lui ingenios susținut. Dana Dogaru e hanșita iubitoare și hanșita gazdă de haiduci, e hanșita prădată și în cele din urmă ucisă, dar e și simbolul neîmplinirii. Polcovnicul Iordache e bărbatul ce nu poate lerta întâmplarea prin care a trecut, marcat pe viață, dar și personificarea orbelei forțe a despotismului. Diabolic în strategia lui onctuoasă, personajul are un interpret strălucit în Alexandru Repan, actor care a intuit în profunzime alchimia puterii și a jocului ei în stingerea unei iubiri greu de apărut. Să revedem filmul pentru (și pentru) magia muzicală realizată de Adrian Enescu.

IOAN LAZĂR

DISC

Patentul „Madrigal”

Nu am cunoștință dacă ideea editării unui album discografic complet în sprijinul unei pedagogii superioare este nouă. Poate nici nu contează acest lucru. Aflindu-ne în sfera artelor sunetului, ne interesează mai puțin clasamentul unor eventuale priorități, dar foarte mult semnul, rezultatul frumosului. **Arta construcției și interpretării corale** (albumul cuprinde zece discuri), reprezintă un eveniment în activitatea **Electrecordului**, în viața **Madrigalului** și, firește, în cea a iubitorilor muzicii corale. Pe dirijorul — artistul complex, acest neputzibil imblinzitor al sunetului, firește e vorba de Marin Constantin, cel care a insuflat viața și dragoste în urmă cu un sfert de secol cameretei **Madrigal** — nu l-am uitat. L-am omis cu bună știință. El este chiar „anima” evenimentului multiplicat.

Albumul nu se adresează în primul rând rafinaților melomani. Dar nici un meloman care se respectă nu-l poate ocoli. **Arta construcției și interpretării corale** se adresează în special tinerilor, celor care își propun prin cultură, învățare, talent să persevereze pe drumul performanței artistice. Marin Constantin nu dă sfaturi. Comunică experiență. Sugerează căl. Firește, ele nu sînt nici unice și nici absolute. Căile au fost specifice structurării și evoluției **Madrigalului**. Experiența maturizată poate fi, pentru tinerii dirijori, benefică, stimulatorie. În scurtele alocuțiuni care prefătează fragmente muzicale, inserții exemplificatoare, luăm cunoștință de numeroase aspecte materiale — sunetul fiind materia muzicii — ale unei activități dirijorale și pedagogice de aproape patru decenii. Știați sau nu, dacă nu, e timpul să aflați, că există un patent **Madrigal** în construcția instrumentului coral camerat. Că, după credința autorului, specializarea repertorială conduce spre o sigură plafonare artistică, în timp ce complexarea activității muzicale duce spre o evoluție multiplă a potențelor spirituale.

Elemente de sinteză, conexiuni muzical-poetice, desfășurări armonice ori polifonice se constituie în lecții captivante, distincte despre: valențele omogenității spirituale; concepție, stil și interpretare; virtuțile și servituțiile renașterii europene; melosul popular, cîntul bizantin și cel gregorian, esențe ale patrimoniului românesc; specificul clasicismului și modernismului autohton; gîndirea și limbajul muzical în creația contemporană românească.

Despre distincții naționale și internaționale ale **Madrigalului**, despre opțiunile repertoriale am scris cu alte prilejuri. Acum simt nevoia de a aminti aceste nume: Veronica Bojescu, Lucian Bonifaci, Ștefan Pruteanu, Eremia Stere, Rodica Mitrică-Bădîrcea, Elena Grigorescu, Elisabeta Neculce-Cârțîș, cișiva dintre afluenții vocali ai unui fluviu impersonant, de vibrații umane, care curge cîntînd.

Reușita broșură explicativă ce însoțește albumul se datorează muzicologului Vlarel Cosma, iar grafica, inspirată, lui Valentin Săhleanu. Ele completează armonios acest eveniment discografic.

MARIAN CONSTANTINESCU

PLASTICĂ

Rodiri

Locul **Sultanei Maitec** era, pînă nu demult, în arta noastră, cel al unei valori latente. Intrigase, nu o dată, cu compozițiile sale acromatice, ba chiar stîrnise reacții: „Asta nu-i pictură! Pictura e culoare, e armonie de tonuri, e contrast între cald și rece, e luptă între lumină și umbră, e conflict între formă și expresie, e narațiune, e gest, e trăire, e sugestie...”. Și, prin înșirarea a ce este sau a ce poate fi, pictura Sultanei nu era nimic din toate acestea sau, cum spuneau unii, pur și simplu, nu era. Greu de definit, arta ei le scăpa acestora printr-un degete ca pește viu scos din apă și-nțors, cu misterul său cu tot, în adîncul undeii, acolo unde nu se putea pătrunde cu privirea. În mod semnificativ, creația sa nu era negată, ci contestată, adică respinsă ca formulă. În sfîrșit, admirația altora nu trada, de fapt, decît atașamentul sincer, dar fără argumente, pentru ceva straniu, atrăgător, tocmai pentru propunerea unei ciudate frumuseți sesizate difuz.

De altfel, ce se putea înțelege și cit se putea bănuî din lucrările expuse din timp în timp, în cite o expoziție colectivă, unde, ce-i drept, luau ochii și eclipsau prin strălucirea exterioară?!

Trebuia să vină un moment al revelației și acesta a fost expoziția personală de la Sala Dalles. Aici, s-a dezvăluit existența de peste un sfert de veac a unui sistem propriu de gîndire și simțire, unitar, urmărit de-a lungul timpului, cu o exemplară consecvență, cu o neabătută convingere a îndreptăririi lui la fapt artistic. Un sistem complex de înțelegere a lumii, de interpretare a realului, de trăire a ideilor și de intrupare a lor ca semne superioare, simbolice, ale unei mitologii personale.

Un artist simplu, în sensul acelei simplități superioare care știe ce să alunge și ce să cheme în preajmă-i, ce să asculte și ce să spună dar, mai ales, care a știut să facă într-un fel unic, fără ostentație, fără grima vreunei posturi, o făcere care ar fi trebuit, înțelegem noi astăzi, să intrigue.

În expoziția admirabil organizată, ilustrînd nașterea acestui stil prin alegerea celor mai semnificative lucrări ale anilor '55—'60, în care se întrezăresc două elemente principale ce vor fi dezvoltate ulterior (portretul restrîns la fizionomie și apariția sculpturilor de aur din fondul grunjos și aspru) sînt prezente și lucrările perioadei '70, cînd drumul lăuntric al artei se încheagă în jurul unor motive centrale: Pomona, aurul grîului, aurul piinii, soarele, lumina.

Intr-un fel de cosmogonie sui-generis, în stilul aparte al Sultanei Maitec (un fel de desen în sgrafitto pe suprafața netedă a foliei de aur diferit patinată și lustruită pentru a sugera plinul și golul, umbra și lumina), rolul principal îl deține lumina, în sensul în care bizantinii indicau lumina cosmică, divină, prin celebrul fond de aur.

Revelația pe care o produce această expoziție este aceea a unui univers complex, construit pe-nedele, unitar. Dar mai este și revelația extraordinară a calității picturale a acestui stil atît de supus indoicelilor din afară și neîncrederii. În după-masa cînd afară deja era întuneric, iar în sala mică ce găzduia teoria portretelor Mariei de Mangop lumina pătrundea razant, doar din sala cea mare, ca un sunet pur și limpede, triumful acestei neodîhne de ani a țîșnit victorios — a fost una dintre cele mai frumoase priveliști care se pot vedea, arareori, în expoziții: lumina contura chipurile lucrate în culoare și minile desenate în sgrafitto și punea în evidență ultimul portret — ce glosa pe motivul maternității. O poezie încărcată de tensiune și lirism, țesută din dialogul a două miini — una mare a mamei, una mică a pruncului — și fruntea aplecată peste capul copilului, sugerat, și el, în fondul de aur, ca un abur al cărui contur dispare pe alocuri, Singura legătură cu materia, cu pămîntul, era mama: numai capul ei era lucrat din culoare. Și, fiindcă totul se spusese între ei doi, restul era o tăcere ca de-nceput de lume, o tăcere de aur.

SIMONA VĂRZARU

„Trăiască România!”

Operele de cultură sînt însemne nepieritoare ale istoriei naționale; în ele reverberază, legînd generație de generație, năzuințe, deziderate și idealuri. Frumusețea, structura, măreția arhitectonică vorbesc despre unitatea și individualitatea firii unuia și aceluiasi neam. În opera lui Lucian Blaga, arhitectural înălțată prin cite trei colonne și muzical desfășurată către trei dimensiuni ale spiritului, rezonază trei spații, ca unul și același, ale ființei naționale. În **Hronicul și cîntecul vîrstelor** (scris în 1946 și publicat postum, în 1965, Editura tineretului), Lucian Blaga își revistează „diagrama” operei și etapele biografice, ascultînd „singlele” cum se trage „înăpoi în părinți”; înregistrează murmurul istoriei și, mai ales, al zilei de la Alba Iulia, al cărei „cîntec” se aude „mioritic” în întreaga operă.

„Pentru marea, istorică adunare națională de la Alba-Iulia unde s-a hotărît alipirea Transilvaniei la patria-mumă — își amintește el — n-a fost nevoie de o deosebită pregătire a opiniei publice. Pregătirea se făcuse vreme de sute de ani. În dimineața zilei de 1 Decembrie, ca la un semn, lumea românească a purces spre Alba-Iulia (spre Bălgrad, cum îi spuneam noi, cu vechiul nume) pe jos, cu căruțele. A renunțat la călătoria cu trenul, căci pînă la Alba-Iulia nu erau decît 16 km. Era o dimineață rece de iarnă. Respirația se intrupa în invizibile cristale. Pe o parte a șoselei se duceau spre Alba Iulia, scîrțîind prin făgașele zăpezii, căruțele românești, buchete de chiote și bucurie, alcătuiind un singur tir, iar pe cealaltă parte se retrăgea, în aceeași direcție,

armata germană, ce venea din România, tun după tun, ca niște pumni strînși ai tăcerii. (...) La Alba Iulia nu mi-am putut face loc în sala adunării. Lionel, care era în delegație, a intrat. Am renunțat c-o stringere de inimă și mă consolam cu speranța că voi afla de la fratele meu cuvînt despre toate. Aveam în schimb avantajul de a putea colinda din loc în loc, toată ziua, pe cîmpul unde se aduna poporul. Era o roire de nedescris. Pe cîmp se înălțau ici-colo, tribunele de unde oratorii vorbeau nației. Pe vremea aceea nu erau microfoane, incît oratorii, cu glas prea mic pentru atîta lume, treceau, pentru multiplicarea ecoului, de la o tribună la alta. În ziua aceea am cunoscut ce înseamnă entuziasmul național, sincer, spontan, irezistibil, organic, masiv. Era ceva ce te făcea

să uști totul, chiar și stingă-cia și totala lipsă de rutină a oratorilor de la tribună. Seara, în timp ce ne întorceam, cu aceeași trăsură la Sebeș, atît eu cit și fratele meu, ne simțeam purtați de conștiința că «pusesem temeiurile unui alt Timp», cu toate că n-am făcut decît să «participăm», făcuți și insignifianți, la un act ce se realiza prin puterea destinului. Faptul de la răs-crucea zilei, cu țaria și atmosfera sa, ne comunica o conștiință istorică. Cînd am trecut prin Lancriam, satul natal, drumul ne ducea pe lîngă cimitirul, unde, lîngă biserică, Tata își dormea somnul sub rădăcina plopii. Zgomotul roților pătrundea desigur pînă la el și-i cutremura oasele. «Ah, dacă ar ști Tata, ce s-a întîmplat», zice eu fratelui meu, întorcînd capul spre crucea din cimitir. Și cit a țînut drumul prin sat n-am mai scos un cuvînt, nici eu, nici Lionel. O emoție ne strînsese gîtul ca o mină, care încetul cu încetul se

înmuia, după ce voise aproape să ne sufocă. În sat era întuneric și liniște. Cînd dăm să ieșim din sat, numai ce auzim dintr-o curte, neașteptat, în noapte, un strigăt de copil: «Trăiască România do-doloață!» (pp. 321—233). Strigătul acesta de copil, care și-a luat zborul în amurg, ca și al păsării înțelepciunii, a străfulgerat noaptea, făcînd vizibil lumii adevăratul chip rotund al României. Desăvîrșirea unității politice venea să confirme unitatea preexistentă a românilor. Strigătul de copil nu putea să fie altceva decît vocea „omului pururea tinăr”, în care Eminescu, în rînd cu cel ce crease basmul **Tînețe fără bătrînețe și viață fără moarte, văzuse geniul poporului român**. Și unul dintre creatorii români îl auzise, pe cînd se întorcea acasă de la marcea sărbătoare națională de la Alba Iulia, și-și pregătea **Poemele luminii**.

DUMITRU VELEA

Cronica literară

de AL. PIRU

La paisprezece ani de la debutul său cu *Elegie pentru puterea oraşului*, Mircea Florin Şandru îşi alcătuieşte la Editura Eminescu care l-a premiat şi lansat o amplă culegere din cele şapte volume cite a publicat, până azi, cu titlul *Paşi pe acoperişul fierbinte (Elegie... Luminile oraşului, 1975, Troupuri pe ecranul de radar, 1982, Viaţa în infraroşu, 1985)*, adăugind un ciclu de inedite (23 din 296) sub denumirea de *Podul Grant*. Născut la 20 aprilie 1949 în Făgăraş, a făcut liceul în noul oraş Victoria şi Facultatea de Electrotehnică în Braşov până în 1972. Nu s-a dedicat însă ingineriei, ci jurnalisticii (a publicat ca atare *Oraşe suprapuse*, note de călătorie în proză, în 1986). Îşi aduce aminte că la data naşterii sale sacul de porumb costa două milioane de lei, tatăl, învăţător, om blind, aerian, stringea cotele de prin sate, în vreme ce mama avea cosmarul unui diluviu ce va înghiţi cimpia şi al unei ninsori apocaliptice cu elemente radioactice: „Va ninge cu stronţiu, cu bariu / Cu nitrotoluen, cu alfa, cu beta, omega, gamma, / Tu mă vei uita / Lei vor înghiţi leopardii, leopardii / vor înghiţi tigrii, tigrii vor înghiţi rişi şi pantere / Băieţii de cauciuc vor săruta fete de

cauciuc / Un cărăuş uriaş va tăia cu mandibulele lui orizontul / Tu mă vei uita / Oraşele vor înghiţi marea...”. Versurile figurează într-o autobiografie din *Troupuri pe ecranul de radar*.

Să fi păstrat poetul încă din copilărie obsesia oraşului cotropitor? Fapt este că imaginea oraşului e ca şi omniprezentă în poezia lui Mircea Florin Şandru, suflet bucolic în mediul aotstăpîitor citadin, mereu în căutare de refugiu de a se salva pe acoperişurile de fontă de cadere în pilnia lui. Privind de la fereastra unui bloc noaptea, oraşul se vede ca un golf luminat, ca un labirint, trecind cu maşina prin el cînd plouă, e ca un tunel verde, zăpada îi acoperă străzile, plugurile îl rănesc ca pe un animal. Poezia rezultă din întrepătrunderea regnurilor: „Din rănilor oraşului ies uneori trandafiri / sălbatici... / Dimineaţa găseşti oraşul ca o mare de singe, / Inundată de înfricoşaţi trandafiri / Sălbatici, ca inimile unor păsări polare / Oraşul gîfite de atitea mireme / Trage aer şi se scufundă în soare”. O intimitate oferă locuinţa în care se aude o muzică sau biblioteca „peşteră de diamant” spartă de aerul izbucnit brusc de afară. Spaţiul tuturor evenimentelor pe care le trăim, fie că ne miră, ne surprind, ne fac trişti sau fericiţi, oraşul merită din partea poetului şi o laudă, bine ritmată şi rimată: „Oraşele, oraşele, (...) Cum respiră pămîntul tău fluturînd / O perdea luminoasă / Cum te laşi asupra noastră ca un cort uriaş. / Ca pleura unui bivoli curesc, / Cum zvicneşti noaptea cu miile de canale ritmul tău nebusc / Cum razi trenurile pe burta ta de pămînt, [...] / Cum duci copii şi-i împingi în lumină, / Cum duci morţii pe braţe, cum ne amăgeşti / Cu focuri de trandafiri, cu anotimpuri sălbatice, / Cum aştepţi, cum pindeşti / Cum sorbi într-o noapte în gura ta milioane de flori [...]”. Oraşul care ne mîngie cu ghearele sale scoase de cline atomice, oraşul ca un caşalot în ghearele nopţii, oraşul ca un ciine pe labele de dinapoi, oraşul lunecînd ca un riu cenuşiu di-

Oraşul dinăuntru

minea, oraşul ca un leu de cenuşă sau o colină de sare, oraşul de metal, oraşul în caniculă, dureros de alb, mort, sint alte imagini sau ipostaze lirice din *Paşi pe acoperişul fierbinte* menţinînd calificarea de poet citadin a lui Mircea Florin Şandru de la primul pină la ultimul său volum, poet nu numai al privirii, dar şi al meditaţiei pe tema vieţii şi a morţii, un poet al trăirilor într-o epocă de prefaceri sociale şi morale prin care trecem adînc implicaţi, fără răgazul contemplării liniştite, bucurîndu-ne pentru simplul fapt că putem lupta în fiecare zi împotriva morţii „cu trupul / cu inima, cu speranţele noastre”, cu toate că, Heraclit a spus-o şi Nietzsche, „Totul e trecere între naştere / şi aripa morţii”. Moartea însă răspunde celui care se teme de ea: „De ce îmi dai tu mie de lucru / Nu sint eu o femeie bătrînă de care se tem toţi?”

Deşi îşi alege pentru unele volume titluri din domeniul ştiinţific (flacăra de magneziu, ecranul de radar, infraroşu) nu există propriu-zis la Mircea Florin Şandru o presiune a tehniciizării vieţii moderne, decît doar conştiinţa că scrisul mecanizează în parte şi el existenţa, cum citim la un moment dat: „Soarta stă ghemuită într-o maşină de scris, / Aerul zilei izvoarăşte dintr-o maşină de scris / Ninsorea, ploaia, chitanţele, circularele / Ordinele, toate ies din burta ei nichelată / Vei muri spune maşina de scris, ea ştie exact / Cît mîncîci, cît iubeşti, cît trebuie să te bucuri / Deasupra capului meu o maşină de scris, / Inima cu dinţii de metal mestecă singe”. Iată şi un portret pe care l-am putea socoti autoreferenţial: „El e poetul pe cele două picioare ale sale, / Cînd trece pe stradă poate fi uşor confundat / Cu administratorul blocului, cu vînzătorul de ziare / Cu miliţianul cînd umbli în haine civile / El este maşina de scris / Zgomotul nopţii care sicie bătrînii nevrotici / El este nebulun, / El este nebulun care vinează cuvinte / El este pasărea liră / El este blind, el tace, el înţelege, el vede, el simte, / El este maşina

de scris [...]”. Altfel spus, poetul e asemenea cu toţi oamenii care însă atribuie cuvîntelor un dimorfism, uzînd de un sens sau altul, de obicei de cel mai nimerit, mergînd direct la ţintă şi care, cum vedem dintr-o altă poezie, trăieşte pină la ultima picătură (de singe) şi scrie pină la ultima picătură (de cerneală).

Poetul are un credo, atribuie poeziei o forţă nebănuită, capabilă să-l întărească în primul rînd, pe el însuşi spre a transgresa contingenţa: „Cu forţa unui poem poţi opri un tren pe marginea prăpastiei [...] Poţi opri salva de gloanţe a plutonului de execuţie / În cariera de piatră / Nici invidia, nici ura, nici mila / Nici frica viscerală nu mai coboară spre tine / Platoşa poemului, dulce treaptă a iadului / Tranşee în care cîntă schijele, ca un vers din Georg Trakl”.

Mircea Florin Şandru nu e un poet livresc. Citează pe Trakl, altundeva pe Ruben Dario şi pe Walt Whitman, pe William Faulkner cu a sa Nameless Land (Yoknapatawpha), pe Marquez, pe Sartre şi pe Bulgakov fără urme în poezia sa, Abia în ciclul inedit *Podul Grant*, citim un poem de rezonanţă precis bacoviană intitulat de altfel *Bacovia cîntînd*. Bacovian e şi poemul pe tema trecerii neîntrerupte a timpului pe *Podul Grant*: „Iubito, trenurile, trec / Iubito, trenurile, vin / Ca nişte bivoli, somnolenţi / ca nişte monştri levantini / Trec trenuri pe sub Podul Grant / roz de crepdeşin / Trec trenuri albe, trenuri moi, / Trec trenurile peste noi / Trenuri de noapte şi de zi / Cu miri, mirese şi copii / Trec trenuri galbene şi verzi / Astăzi te urci, mine pierzi / Te urci copil şi te cobori / Purtat încet de subţiori / Trec trenuri pe sub podul Grant / Pe linii reci de diamant / Abia le simţi cum vin uşor / Şi te-ameţesc cu roua lor / Parcă am fi, parcă n-am fi / Nici prea bătrîni, nici prea copii, / Te urci copil şi te cobori / În giulgiul alb, pe pat de flori”.

Podul însuşi e un simbol al trecerii, aspectul exterior e totdeauna la Mircea Florin Şandru văzut pe partea lui dinăuntru.

OPINII DE CRITIC TÎNĂR

Nu întîmplător, Vianu elogiază unul din spiritele reprezentative ale artei moderne pentru că acesta, punînd în ecuaţia prozei şi eticul şi esteticul, reuşise „să fi salvat ambele puncte de vedere, recunoscînd în creaţia artistică o ţintă posibilă a datoriei şi înlănţuînd-o cu celelalte manifestări ale muncii şi ale eulanului-omenesc către instaurarea unei ordini morale în lume” (*Estetica*, IV, 4, b). De remarcat, însă, orientarea vectorială pe care o stabileşte criticul-estetician: „creaţia artistică” este aceea care constituie una din „ţintele posibile ale datoriei” şi nu invers. Cu alte cuvinte, a scrie poate însemna o modalitate de a-ţi face, după inexistenţă (adică, în funcţie de existenţa ei), datoria, iar nu a-ţi face datoria înseamnă, cu necesitate, a scrie şi încă într-un fel anume. Printre rînduri, descifrăm lecţia implicită a valorii, care preocupă şi în ideologia romanului.

Consecinţele teoretice şi, mai ales, de ordin practic al producţiei artistice sînt de o evidenţă subtilă, aproape sibilinică. De aici, o mulţime de confuzii ce se revendică (în fals) din această aserţiune. Unii vor susţine nu moralitatea literaturii, ci moralizarea ei. Alţii, la polul opus, vor pleda cauza estetismului şi vor fi calificaţi pe loc drept „evaziionişti”. Nu ne interesează însă, aici, nici una dintre aceste două extreme... dar nici bănuita cale de mijloc. Să ne amintim că rîndurile lui Vianu, care nouă ne-au servit drept introducere, nu pot fi desprinse din matca lor firească şi că primul lor context, cel minimal, îl reprezintă subcapi-tolul tratatului său, ele fiind incununarea apoftegmată a unei dezbateri de ideologie literară în legătură cu relaţia pe care o stabilesc *Artista şi viaţa*. Recitită astfel, s-ar părea că afirmaţia are un caracter pur retrospectiv şi nu unul prospectiv, aşa cum încearcă să acrediteze ipoteza noastră de lectură (prospectiv în sensul de postulat valabil şi miine, nu doar ieri, alaltăieri).

Să încercăm, înarmaţi cu aceste cunoştinţe, să interpretăm conceptul de „roman politic”, fără a avea, desigur, vreun moment, pretenţia de a despărţi dintr-o singură încercare (essai) apele de uscat. Unul din prozatorii pregnanţi ai contemporaneităţii, Mircea Horia Simionescu, adept manifest al polymorfismului românesc, avea, cred, perfectă dreptate atunci cînd exclama în intervenţia sa

la o excelentă anchetă literară: „Totul este politic în roman, dacă accepţia cuvîntului se întemeiază pe conceptul aristotelic şi nu pe estetica de cabinet a unora care (...) preferă realităţii speculaţia şi umanului virtuţile robotului. *Divina Commedia* (cu comentariile aduse — un excelent roman!) este o scriere politică; tot astfel *Madame Bovary* sau *Pseudokinetikos* sau *Pinia* şi *Stamate Tema* şi «materialul» interesează sau poziţia operei în lume?” Întrebarea, fireşte, este una retorică. Un autentic roman politic nu este neapărat o frescă de epocă (de multe ori lipsită de relief estetic) ce reface, chiar descriind cu minuţiozitate pină şi cele mai neînsemnate articolaţii ale ei, o clipă sau un veac de politică. Diferenţa de profunzime este similară celei dintre o fotografie şi opera plastică avînd acelaşi pre-text. Cri-

receptării, nu poate fi exclusă din nici o operă literară, însă ea nu se poate substitui celorlalte componente ale ansamblului comunicării literare. Sociologia nu poate nici să excludă, nici să fie exclusă din carte, cu atît mai mult din roman, locul predilect de manifestare al tuturor proximităţilor literare. Posibilitatea oricărei juxtapunerii de proceduri, complexa *ars combinatoria* ce guvernează romanul contemporan (post-modernism?) face din acesta însăşi posibilitatea, nu doar retorică, a libertăţii creatoare. Dar, iarăşi, contează infinit mai mult unde se ajunge şi nu de unde se pleacă în elaborarea algoritmului narativ. (Cînd au fost suficiente în literatură numai bunele intenţii?). Scriu şi gîndesc „algoritm” fiindcă nimeni nu mai crede în construcţia lineară, schematică a romanului, bazată, în primul rînd,

Lecţia valorii

pe şocul informaţiei inedite de arhivă şi... atît. Complexităţii extraordinare a vieţii, inclusiv a vieţii sociale, prozatorii nu îi mai pot răspunde prin simplificări şi reducţionism tematic. Romanul contemporan tinde, tot mai mult, să devină un proiect de o fabuloasă vastitate, similară vieţii, nu şi imitînd-o prin copiere fotografică.

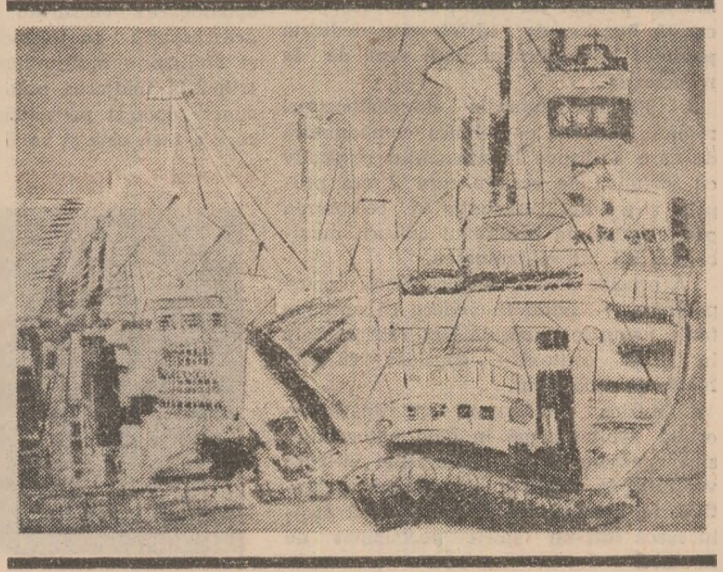
Practic, este de domeniul evidenţei că, azi, proza se preocupă de problema lui cum şi nu doar de a lui ce, una neexcluzînd-o pe cealaltă. Nu este suficient, totuşi, să conturezi un cadru formal lipsit de desuetudine, în care să stringi aluviunile (fertile!) ale epicului într-un mînunchi de „corole ale ficţiunii”. Fondul, investiţia concretizată în reificare, presupune o formă bi-plană, integrînd construcţia şi valoarea. Cartea (*id est*, romanul politic) este, de fapt, un palimpsest axiologic al creativităţii. Ne-am depărtat, deci, treptat, de tematismul restrictiv, canonic, al anilor dogmatici, am trăit apoi entuziasmul, chiar frenezia libertăţii de exprimare în scris, pentru ca, pe măsură ce timpul îşi impunea exigenţele racordării continue la abia universalităţii, să părăsim mimetismul modelelor în favoarea căutării specificităţii în termeni de o-mologie valorică. Ar putea fi

acestea virtele romanului românesc contemporan sau ale „romanului politic” românesc din ultimele aproape trei decenii, adică, să zicem, de la apariţia primei ediţii a *Risipitorilor* lui Marin Preda, posibil jalon al devenirii prozei. Cum totul este politic în roman, din „prelegerile” asupra valorii, în sensul discutat anterior, nu ar trebui să lipsească titluri ca *Racul* sau *Galeria cu viţă sălbatică*, *Lumea în două zile* ori... *Matei Iliescu*, ca să explorăm doar o înfîmă parte din versanţii narativi ai literaturii române din trecutul atît de apropiat încît aproape că-l presimţim ca pe un viitor continuu, în măsura în care o realizare artistică devine un model, un element de tipologie a genului şi a speciei asupra căruia s-a instaurat deja consensualitatea. Pentru a păstra orientarea convenită, se cuvine să subliniem că unele titluri recente, de exemplu cîteva din apariţiile editoriale 1988, constituie o altă variantă de viitor venind dinspre un continuu

ve, *Cel mai iubit dintre pămînteni*, *Vara baroc*, *Martorii ori Ingeniosul bine temperat*, cit şi altora ca *Zmeura de cîmpie* sau *Tobit*, *Firesc ori Glorie*. Fără a încerca ierarhii sau clasamente, lucrurile sînt, în general, valabile şi în ceea ce priveşte *Apărarea lui Galilei* ori *Vocile nopţii*, *Un burgtheater provincial* sau *Anii de ucenicie ai lui August Proslu*, *Calpuzanii*, *Groapa* ori *Încercarea scriitorului*. Lunga călătorie a prizonierului sau *Biblioteca din Alexandria*. Inventarul, dacă-i putem spune aşa, este departe de a fi epuizat şi doar constrîngerile de spaţiu împiedică o şi mai bogată exemplificare. Deocamdată, n-am punctat decît cîteva din reperere semnificative ale geografiei literare contemporane, încercînd să includ cit mai multe din formele de relief narrative.

Romane politice? Fidel principiului enunţat, într-adevăr toate mostrele pe care le-am citat sînt politice. Un silogism lesne de întrezărit ar arăta că, dacă toate titlurile amintite trec stacheta tot mai sus înălţată de axiologie şi în condiţiile în care orice asemenea roman este politic propunînd o atitudine în faţa lumii şi a vieţii, toate acestea, şi încă altele, sînt excelente romane politice. În ultimă instanţă, a scrie bine înseamnă a te raporta politic la realitatea literaturii. Dacă există un roman politic şi dincolo de producţiile în serie tratînd obşedantului deceniu (ori consecinţele sale mai apropiate sau mai îndepărtate), atunci romanul politic ascultă în primul rînd de lecţia valorii.

DAN SILVIU BOERESCU

POETUL NAȚIONAL ȘI TINERII COMPOZITORI (II)

Continui să ofer Suplimentului literar-artistic al Scintei tineretului, răspunsuri ale unor tineri compozitori la ancheta pe care o realizez în cinstea Centenarului Eminescu. În acest sens, reamintesc, am rugat pe creatorii în plan muzical să răspundă la următoarele întrebări:

- 1) Ce loc ocupă opera, personalitatea lui Eminescu în viața și creația dv.?
- 2) Ce lucrări ați scris pe texte eminesciene?

3) Care vi se pare cea mai interesantă lucrare de inspirație eminesciană din literatura muzicală românească?

4) Ce datorii credeți că are muzica românească față de moștenirea eminesciană?

IOSIF SAVA

LIANA ALEXANDRA Un obsedant poem de dragoste

...Sper să-mi fie dat să pot compune ceva pe versurile eminesciene. Nu le-am abordat în creația mea de până acum, din prea mare respect pentru acest spirit de excepție al neamului românesc, poate din teamă că este prea mare și că e păcat să fie alterat de orice fel de muzică, sau poate pentru că versurile lui au fost în felurite chipuri transferate în arta sunetelor.

...Sper să-mi fie dat să ating acea maturitate spirituală care să-mi dea încrederea de a atinge aburul metaforei eminesciene și acel ritm interior al tensionării imaginilor, precum și limpezimea de cleștar a anumitor versuri.

...Sper să-mi fie dat să ajung la acel echilibru interior, care să-mi permită să compun o lucrare vocal-simfonică pe celebra Glossă eminesciană și să pot exprima în sunete versurile „Și de mil de ani incoace / Lumea-i veselă și tristă“, sau pe un obsedant poem de dragoste, care spune:

„Căci scris a fost ca viața ta
De doru-i să nu-ncapă
Căci te-a cuprins asemenea
Lilanelor din apă...“

...Sper...

ULPIU VLAD Spațiu de gândire și sensibilitate care pulsează permanent

1. Opera și personalitatea artistică a lui Mihai Eminescu se impune ca modele perene și surse de inspirație pentru viziunea largă a actului creator.

Cit mă privește, viața și personalitatea artistică a lui Mihai Eminescu mi-au marcat profund gândirea din tinerețe. Pentru mine Eminescu reprezintă unul dintre spațiile de gândire și sensibilitate care pulsează permanent și în care sunt permanent stimulat.

2. Creația eminesciană implică un respect aparte și apropiere în scopul realizării unor opere componistice. Ea poate fi realizată numai în urma unor cuprinderi treptate a lumii de idei a marelui poet, astfel încât sincronismul literar-muzical să fie expresia adevăratei viziuni universale determinate de un poem sau altul. Acesta este și motivul pentru care între lucrările mele nu figurează partituri pe versuri de Mihai Eminescu.

În prezent am început să scriu Simfonia a III-a, lucrare în care mi-am propus să găsesc corespondențe componistice cu muzica poeziei lui Mihai Eminescu. Această lucrare, de altfel, este dedicată poetului la împlinirea unui veac de la moartea sa.

3. Fiecare generație de compozitori români, potrivit cu tehnica componistică de care a dispus la momentul respectiv cu viziunea de creație care îi era proprie, și-a adus contribuția la celebrarea prin muzică, în beneficiul culturii muzicale a lui Mihai Eminescu.

A preciza doar o singură lucrare componistică — având în vedere că aproape toate genurile muzicale sînt reprezentate în acest context —, consider că este foarte greu de făcut.

4. Muzica românească gravitează în orbita eminesciană în mod natural și sînt convins că și generațiile viitoare vor crea, la rîndul lor, opere reprezentative, în care geniul eminescian să strălucească într-un spirit permanent de noutate.

ȘERBAN NICHIFOR Coordonată fundamentală a culturii române

1. Opera poetică a lui Mihai Eminescu reprezintă o coordonată fundamentală a culturii române și universale. Ca muzician, ca iubitor al poeziei lui Eminescu, am încercat să realizez o sinteză sonoră specifică, (unul o numesc „neo-romanțism“, dar cred că termenul este prea limitat) concretizată pînă în prezent în trei lucrări (un madrigal, o operă și o simfonie) integrînd și preluînd versuri și, respectiv idei eminesciene determinate în perspectiva spiritualității românești.

2. Madrigalul *Lacl* (1982), după poezia omonimă, a fost înregistrat în anul 1982 de corul Radioteleviziunii dirijat de Aurel Grigoraș. Deși a fost inclusă în emisiuni radiofonice, lucrarea nu a fost pînă în prezent interpretată în concert public propriu-zis.

Drama lirică *Domnișoara Christina* (1980—81) este inspirată de romanul omonim al lui Mircea Eliade, roman a cărei filiație eminesciană este evidentă și chiar declarată de autor. Nu mă refer doar la utilizarea directă a unor citate din poeziile *Strigoii* și *Melancolie*, cit în special, dezvoltarea în spații specifice literaturii lui Eliade, a schemei epice a poemului eminescian *Luceafărul* — schemă generată în ultimă instanță de mitul ancestral al *Zburătorului* — caracteristic folclorului românesc. Drama lirică *Domnișoara Christina* a fost prezentată în primă audiție în sala de concerte a Radioteleviziunii (18 decembrie 1983) de către Orchestra Simfonică a Filarmonicii din Ploiești, sub bagheta lui Ludovic Bacî, avînd ca soliști pe Georgeta Stoleriu, Elena Grigorescu, Iulia Bucuceanu, Lucian Marinescu, Vladimir Popescu-Deveselu, Pompei Hărășteanu și ca recitatoare pe actrița Valeria Gagealov.

Poemul coral *Valurile, vînturile*, scris în 1988 și dedicat corului Madrigal.

3. *Simfonia a V-a de Anatol Vieru*. Cantata *Dintre sute de catarge* de Wilhelm Berger.

Poemul simfonic *Luceafărul* de Pascal Bentoiu.

4. Chiar existînd deja capodopere muzicale bazate pe lirica eminesciană (mă refer în special la lucrările indicate mai sus), muzica românească mai are încă, după părerea mea, imense datorii și responsabilități față de creația poetului național și universal care este Mihai Eminescu. Cred că această situație paradoxală este determinată tocmai de dificila misiune a compozitorului de-a găsi un echivalent sonor inegalabilelor metafore eminesciene. Să nu uităm că în fața moștenirii sale poetice ne aflăm ca în fața marilor cărți ale umanității... Totuși, reflectîndu-l și prin muzică ceva din splendoarea versurilor sale născute în acest spațiu inconfundabil de cultură și civilizație multimilenară, putem contribui la înălțarea unui monument „în sunet“ dedicat perpetuării imaginii celui care a fost, este și va fi Mihai Eminescu

MAIA CIOBANU În armonia propriei muzici

Verbul eminescian, perfect rotunjit în armonia propriei sale muzici, mi-a părut întotdeauna suficient lui însuși, alungînd seniorial orice „punere pe note“ ca pe un inutil și nedemn adaos.

Fără a cuteza eu însămi să ating cu alte sunete, sunetele muzicii poetului, nu am admirat mai puțin opusurile născute din acel „dor de Eminescu“ pe care îl înțelegeam atât de bine. Mai apropiată de mine am simțit, totuși, piesa lui Mihai Moldovan *Recitîndu-l pe Eminescu*.

Fascinația pe care a exercitat-o asupra mea personalitatea marelui poet a fost și rămîne al sensibilului cu absolutul, a cultivării speculației filozofice fără a uita nici o clipă veșmintul direct senzorial al gândului poetic, opera celui care a scris *Glossa* și *Luceafărul* se exercită direct și indirect, prin făptura însăși a versurilor sale ca și prin permanența sonoră a limbii române la a cărei cristalizare modernă a contribuit fundamental. Și dacă muzica are o natură atât de profund echilibrată, armonios deschisă captării oricăror noi idei și sintezei lor în contextul original al artei noastre, este și datorită lui Eminescu.

Astfel încît, neputînd să-i adauge ceea ce îi aparține deja (versul eminescian posedînd propria și intangibilă sa alcătuire sonoră cred că muzica românească nu are altă datorie față de geniul poetului decît cea de a fi ea însăși, de a se împlini în zodia echilibrului confluențelor și a sintezei — o datorie etică și estetică.

DAN BUCIU Drumul către Eminescu abia a fost început

1. Mărturisesc că în școală și în Conservator am fost destul de puțin preocupat de universul liricii eminesciene care, aș putea spune, mi s-a relevat abia în ultimul deceniu. Greu de spus de ce!?

Acum lucrurile s-au schimbat și am făcut o adevărată pasiune tîrzie pentru poezia eminesciană. M-au ajutat, cred, și unele versiuni de referință ale actorilor Ion Caramitru și Gheorghe Cozorici, tîlmăcitori de excepție al creației marelui bard român.

2. Din motivele expuse mai sus, mai deloc! La începutul acestei noi perioade de reconsiderare a lui Eminescu, cuprins de entuziasm, am elaborat o lucrare scrisă rapid de tot, cu mult elan și sinceritate (dar cam atît!) Era doar entuziasmul primului contact fericit ce nu reușise să soneze suficient profunzimea poeziei lui Eminescu. În consecință, *Nostalgii eminesciene* pentru cor și orchestră (pe versurile poeziei *Sara pe deal*) nu a ieșit cum mi-aș fi dorit eu, de aceea nici nu m-am mai străduit să o programez. Nu cred că este o lucrare proastă, dar pe mine nu m-a satisfăcut (este scrisă în '84, dacă nu mă înșel, cîntată cred în acel an, sau în '85, la Arad, cu Filarmonica și corul Filarmonicii din localitate — dirijor Răzvan Cernat).

3. În literatura corală (și poate la modul

absolut chiar) cele *Patru madrigale* de Paul Constantinescu, mi se par extraordinare, și în special primul. Mariajul pianului cu corul, atît de greu de realizat, este (aș îndrăzni să afirm) desăvîrșit. Este o atmosferă romantică de cea mai bună calitate care „sună“ românește. În muzica simfonică aș remarca ultima simfonie a lui Vieru, cu cor, în care impresia pe care mi-a produs-o în special ultima parte (cu cor) a fost deosebită: o construcție muzicală ingenioasă, subordonată perfect intențiilor ideatice sugerate de text.

4. Foarte mari! Mi se pare firesc să fie așa. Cînd Eminescu își scria capodoperele și chiar decenii după aceea cînd școala românească muzicală abia se infiripa. Actualul postmodernism implică și neoromantism și neoclasicism și retro... Lipsa de prejudecăți este marea victorie a actualei etape muzicale. Cred că acum un compozitor nu se va mai „jena“ să-l abordeze pe Eminescu. Și un numai atît, dar va fi mai aproape de sufletul și spiritul său! Cred că bilanțul muzical la bicentenarul Eminescu va fi mult mai bogat. Deocamdată avem doar cîteva opere izolate. Am convingerea că drumul către Eminescu abia a fost început de muzica românească. Va fi lung și frumos.

OCTAVIAN NEMESCU O nestinsă stare de spirit

1. Mihai Eminescu este pentru mine un mare creator de limbă română, poate, într-adevăr, cel mai mare, deși îl iubesc la fel de mult și pe Ion Barbu sau pe Lucian Blaga.

Poezia lui Eminescu trebuie nu numai citită și înțeleasă, dar și trăită!

2. Dat fiind că nu am cultivat muzica vocală (cu text) nu am scris încă, pînă acum, nimic pe versurile lui Eminescu.

3. Ar trebui să mai aud lucrările de inspirație eminesciană înainte de a mă pronunța.

4. Cred că trebuie întreținută o stare de spirit, prin creația noastră, care reprezintă aureola tipică marilor versuri eminesciene (cea a unei contemplații filosofice profunde) pe care o regăsim în variate nuanțe și la alți mari creatori români (la Brăncuși sau la Enescu, bunăoară) și care este, cred eu, o trăsătură dominantă și pozitivă a spiritualității românești.

TEODOR CACIORA Într-o limbă românească pură

1. Mihai Eminescu reprezintă pentru mine personalitatea culturii moderne românești la izvorul căruia mă îndrept deseori spre a-mi îmbogăți universul spiritual.

Variatatea și plasticitatea imaginilor folosite pentru a exprima deosebit înțințarea și dragostea pentru natură sau sentimentul dorului, toate înveștimate într-o limbă românească pură, reprezintă, o culme în creația universală.

De altfel această bogăție de sentimente trăiri și imagini artistice sînt proprii poporului nostru, al căru folclor a fost o sursă de inspirație pentru marii noștri creatori ai muzicii, literaturii sau plasticii.

2. *La mijloc de codru* — madrigal pentru cor mixt, lucrare premiată în cadrul festivalului Mihai Eminescu — Iași — ediția a II-a, 1974. Prima audiție a fost realizată de corul Gavriil Musicescu al Filarmonicii Moldova — Iași — ianuarie 1974.

Există și o înregistrare a Radiodifuziunii cu corul *Animosi* din concertul de la București — aprilie 1975.

3. *Simfonia a V-a de Anatol Vieru* pentru că surprinde, transpune pe plan muzical cu mijloace simple, moderne, universul spiritualității eminesciene.

4. Două datorii:

- una față de creația eminesciană, valorificînd pe un plan superior artistic mai ales operele sale cu caracter istoric sau filozofic;
- o altă datorie a muzicii românești, urmînd exemplul lui Eminescu, este față de muzica românească; să se apropie mai mult și mai profund de sufletul poporului, valorificînd și universalizînd în esența sa folclorul românesc.

La Weimar

Ningea cu fulgi citrabia. Parcul, pe ale cărui alei se plimbaseră, în urmă cu mulți ani, frământați de febra creației, Goethe, Liszt și Schiller, părea aida ma unuia din povești. Arborii uriași, bătrini, parcă plutesc prin vâzduhul din care se năpustește neaua. Cifiva copii gălăgioși aleargă prin zăpada pufoasă, pînă de privirile nemulțumite ale unui paze nic mustacios. Li urmez în liniște și cu nestăpănită emoție. Voi intra în casa lui Goethe, voi mîngia lucrurile, uşile, mobilele pe care el le-a atins, voi vedea patul în care a dormit, jîțul în care a stat el, marile scriitori și gînditori... Pușini știu că Goethe a descoperit oșul intermediar — aducînd astfel dovada că între om și animal există o punte. Și, poate, nu sînt mulți care cunosc faptul că autorul poemului dramatic „Faust”, în care el caută lumina adevărului, a avut valoroase contribuții în teoria culorilor. Li simți parcă spiritul plutînd prin camerele luminoase și închid ochii ca să mi-l imaginez umblînd prin ele. Casa în care a trăit nu e un palat ci un fel de conac. In prag te întîmpină o inscripție prietenoasă:

„Salve!” Ea te îndeamnă să intri în încăperile în care se află capete de statui săurite din marmură ori ghips, frize și copii după Rafael și Carracci. În alie camere sînt expuse colecțiile lui botanice, minerale, numismatice. Trec în salonul de muzică unde o pianină, pe clapele căreia și-a plimbat degetele Maria Szymanowska, — prletena lui poloneză — strălucește.

sornicul cu limbi de aur oprite la ora 17,51, măsurător ale clipelor trăite de el în această casă în care nu a locuit decît trei ani. Plec prin oraș. Weimarul, așezarea cu aproximativ 65 000 de suflete, poartă pecetea lui Goethe. El este peste tot — intrat în poartele, în legende și istorii ce le găsești pe fiecare străduță. Dar în acest oraș plutește și imaginea noului. O fa-

mare și tot aici s-a dărat fermecătorul oraș. Dacă am mai adăuga că un timp organistul catedralei a fost Johann Sebastian Bach și că aici a compus și concertat Liszt, că truda de compozitor și-a început-o aici tînărul Richard Strauss, înțelegem de ce Weimarul este o flacăra veșnică la lumina căreia au trăit oameni geniali.

Ajuns acolo, trebuie să intri în teatrul întemeiat de Goethe, în Palatul roșu, în palatul Belvedere, în casa Kirrns-Krackow — cea ma veche casă din Weimar. Și nu trebuie să pleci pînă nu ai pus piciorul pentru o clipă în hanul „Lebăda albă”, aflat în fața casei lui Goethe.

Străzile înguste ce te conduc prin fața unei arhitecturi precise, plașetele străjuite de fințini, din fontă, portaliurile înalte se împletesc cu clădiri moderne într-o așezare de vis.

Plecî din Weimar, și trenul, care te cară printre colinele de la poalele munților Thuringiei, te face să crezi că mergi într-o calească de aur ce te-a furat dintr-o fabuloasă poveste.

DAN CLAUDIU TANĂSESCU

POPASURI

Odata în care Goethe și-a dat suflarea mă impresionează prin simplitatea ei. E un dormitor cu pereții verzi în care se află un pat acoperit cu o plapumă învechită, un fotoliu obișnuit și o măsuță modestă pe care marele scriitor și-a sprijinit coatele ani de-a rîndul.

Timpul scurt mă scoate din acest muzeu ce-și tulbură simțirile. Merg la casa lui Schiller; ea este mai puțin romantică. Pe birou zăresc pana cu care a scris „Wilhelm Tell” și cea-

briță de mașini agricole, alta de aparatură electronică, de industrie chimică, textilă și a hîrtiei s-au ridicat în ultimii zeci de ani aici, unde, în 1919, Adunarea Constituțională a adoptat Constituția de la Weimar, care consfințește înlăturarea monarhiei și proclamarea republicii.

Așezate pe colinele scaldate de apele riului Ilm, Weimarul are o vîrstă nemăsurată. Aici s-au găsit vestigiile o mularii preistorice, aici a fost înălțată cetatea din Evul Mediu numită Wi-

TABELA de MARCAJ

Măria sa Derby-ul!

Cu plecăciune ne-nchinăm ție, prea mărite Derby! Și te rugăm, preasupuși și-ncrezători, să ne dai un semn al bunăvoinței tale, dăruindu-ne cu măreția și lumina ta, măcar acum, la-nchiderea de stagiune! De ani buni te visăm falnic și sclipitor, grăbindu-ne să te întîmpinăm meru cu surle și trîmbițe, luînd biletele cu pile, tichetele cu pile, parbrizele cu pile și-nghesuindu-ne-n tribune ca sardeluțele socra în propriile lor cutii. Dar, te lași cam greu, prea-mărite, și nu ne-ai dat pînă acum decît picături de fotbal în atîtea amar de derby-uri cu care ne-ai momit în frig și-n ploaie, de pe un stadion pe altul! N-o fi acum clipa să te mai moi un pic și să ne ferești și pe noi cu lumina ta de fotbal?! Că ar cam fi cazul, după cite s-au mai schimbat în toamna asta pe la curtea ta! Să ne fie cu iertare, da' dacă marea oștire a tricolorilor a pornit așa semeată pe drumul către Roma și dacă primii doi străjeri defilează umăr lîngă umăr pe cărările europene ale cupelor, nu se cuvine să ne bucurăm și noi de-un derby continental?! Să nu zici ba, prea-mărite, că biletele iar s-au epuizat și nu mai sînt de găsit nici măcar cu pile, tichetele s-au suprimat (la masa presei așezîndu-se cei care sosesc primii), iar parbrizele au dispărut, pentru simplul fapt că nici măcar terenul de joc n-ar putea asigura parcarea atîtor mașinuțe cite vor veni la stadion! Precum vezi, Fotbalciunea ta, curtea va fi plină de noi, microbiștii, care trăim ora marelui Derby mai intens ca niciodată. Știm bine că sînt trei posibilități: să bată Dinamo, să fie meci nul sau să bată Steaua. Dacă bate Dinamo, campionatul e ca și jucat, pe bază de golaveraj. Dacă bate Steaua, campionatul e de-a dreptul terminat, iar dacă meciul nul — cu care ne-ai mai pricopsit de citeva ori — se consemnează iar, o să dăm vina pe teren, pe iarnă și pe Porumbou! Dă-ne un meci adevărat, mărite Derby, dă-ne o echipă-nvingătoare și dăruiește-ne cu numele celui jucător care va fi încoronat cu titlul de fotbalistul anului, că nu sînt decît doi pe listă: Mateuș de la Dinamo și Lăcătuș de la Steaua. Atîta vrem și, dacă te îndupleci și ascuți la ruga noastră, îți vom rămîne prea-plecați slujitori, cum am fost întotdeauna!

HORIA ALEXANDRESCU

P.S. Și drum bun Victoriei, către Turku și către sferaturile de finală ale „Cupei U.E.F.A.”!

Redescoperirea muzeelor

INTRAREA LUI MIHAI VITEAZUL ÎN IAȘI,
tapiserie de CONSTANTIN AGAFIȚEI

Lucrare de artă monumentală contemporană, realizată de unul dintre creatorii reprezentativi pe care l-a dat școala ieșeană de artă plastică în ultimele decenii, tapiseria „Intrarea lui Mihai-Viteazul în Iași” este inspirată de marele act al Unirii de la 1600.

Compoziția evocă, așadar, ultima etapă a desăvîșirii acestui vis de veacuri al românilor de ambele părți ale Carpaților, și anume unirea Țării Româ-

nești la Munteniei cu Țara Românească a Transilvaniei și apoi cu Țara Românească a Moldovei. Intrarea lui Mihai Viteazul în capitala Moldovei avea semnificația încheierii luptei pentru unitate națională. Primit cu entuziasm de către popor, Mihai Viteazul se profilează, aici, pe fundalul colinelor Iașului, în fața aflîndu-se vechea cetate de scaun a Moldovei.

Cu ecouri de epopee, cu o gestică largă, tapiseria face par-

te, stilistic, din categoria lucrărilor de inspirație istorică realizate în acești ani fără a se mai face apel la alegorii și simboluri. Este o lucrare creată pe principiile reconstituirii istorice, exprimînd fidelitate și respect față de datul istoric, cu dragoste și atenție pentru detaliul semnificativ. Naratiune plastică inspirată și emoționantă, această lucrare aduce omagiul artei, al creatorilor din vremurile de azi, Marii Uniri care la 1600 anticipa realizarea celeilalte mari și definitive Uniri, cea înfăptuită la 1 Decembrie 1918.

Gabriel Garcia Márquez

Dragostea în vreme de ciumă

ROMANI

În schimb, pentru Florentino Ariza nu existase o clipă fără să se gîndească la ea, după ce Fermina Daza îl respinsese fără drept de apel după o iubire îndelungată și plină de piedici, iar de atunci se scurseseră cincizeci și unu de ani, nouă luni și patru zile. Nu fusese nevoie să țină socoteala uitării trăgînd cite o linie zilnică pe pereții unei celule, pentru că nu trecuse zi fără să se întîmple ceva care să-l facă să-și amintească de ea. La vremea rupturii el avea douăzeci și doi de ani și locuia singur cu mama lui, Tránsito Ariza, într-o jumătate de casă închiriată în Strada Ferestrelor, unde ea avusese de foarte tînăr un magazin de mercerie și unde mai desira cămăși și vechituri pe care le vindea drept scamă de bumbac pentru răniții de război. A fost unicul ei fiu, avut dintr-o legătură întîmplătoare cu don Pio Quinto Loayza, cunoscutul navigator, cel mai mare dintre cei trei frați care au fondat Compania Fluvială a Carai-bilor și care au dat prin ea un nou impuls transportului naval cu aburi pe riul Magdalena.

Don Pio Quinto Loayza muri cînd fiul lui avea zece ani. Deși totdeauna se ocupase pe ascuns de cheltuielile pentru el, niciodată nu l-a recunoscut drept al său în fața legii, nici nu i-a lăsat asigurată viitorul, așa încît Florentino Ariza a rămas să poarte doar numele mamei, deși adevărata sa proveniență a fost dintotdeauna de domeniu public. După moartea tatălui său, Florentino Ariza trebui să renunțe la școală ca să se angajeze ca ucenic la Agenția Poștală, unde i-au dat în grijă deschiderea sacilor și ordonarea scrisorilor și anunțarea publicului că sosise corespondența atir-

nînd în ușa biroului steagul țării de proveniență.

Judecata lui bună atrase atenția telegrafistului, emigrantul neamț Lotario Thugut, care cînta și la orgă cu prilejul marilor ceremonii din catedrală și dădea ore de muzică la domiciliu. Lotario Thugut îl învăță codul Morse și felul cum se manevra sistemul telegrafic, și fură de ajuns doar citeva lecții de vioară pentru ca Florentino Ariza să înceapă să cînte la ea după ureche, ca un profesionist. Cînd o cunosc pe Fermina Daza, la optsprezece ani, era tînărul cel mai solicitat din mediul lui social, cel care dansa cel mai bine după muzica la modă și care recita din memorie poeziile sentimentale și se afla mereu la dispoziția prietenilor ca să le cînte logodnicilor lor serenade la vioară solo. De pe atunci era slab, avînd un păr ca de indian pe care și-l aranja bine întins cu pomadă mirositoare și niște ochelari de miop care-l făceau să pară și mai neajutorat. În afară de vederea proastă, suferea și de o constipație cronică, lucru care-l obliga să-și facă, toată viața spălături purgative. Avea un singur schimb de haine bune, moștenite de la tatăl mort, dar Tránsito Arizo le îngrijea atît de bine încît în fiecare duminică păreau noi. Cu tot aerul său vlăguit, cu toate că era retras și se îmbrăca sobru, fetele din grupul lui și-l disputau în ascuns ca să se joace de-a rămasul singure cu el, iar el se juca de-a rămasul cu ele, pînă în ziua în care o cunosc pe Fermina Daza și se sfîrși cu inocența lui.

O văzuse pentru prima oară într-o după-amiază în care Lotario Thugut l-a trimis să ducă o telegramă cuiwa, fără

domiciliu cunoscut, care se numea Lorenzo Daza. Il găsi în părculețul Evangheliilor, într-una din casele cele mai vechi, pe jumătate ruinată, a cărei curte interioară părea claustrul unei abații, cu bălării prin colțuri și o fîntină fără apă. Florentino Ariza nu auzi nici un zgomot omenesc cit timp o urmă pe servitoarea descultă pe sub arcadele coridorului, unde erau puse lăzi pentru mutare încă nedesfăcute și ustensile de zidari printre resturi de var și saci cu ciment îngrămădiți, căci casa era supusă unei restaurări radicale. În fundul curții se afla o cameră de lucru improvizată, unde, în fața biroului, își dormea siesta un bărbat foarte gras cu favoriți frizați care se contopeau cu mustățile. Se numea, într-adevăr, Lorenzo Daza și nu era foarte cunoscut în oraș pentru că sosise de mai puțin de doi ani și nu era om cu prea mulți prieteni.

Primii telegrama ca și cînd ar fi fost continuarea unui vis rău. Florentino Ariza observă ochii vineți cu un fel de milă oficială, observă degetele nesigure încercînd să rupă sigiliul, temerea din inimă pe care o văzuse de atîtea ori la atîția destinatari care încă nu reușeau să se gîndească la telegrame fără să le pună în legătură cu moartea. Cînd o citi își recîștigă stăpînirea de sine. Suspînă: „Vești bune”. Și-i întinse lui Florentino Ariza cei cinci reali obișnuiți, dîndu-i să înțeleagă, cu un zîmbet de ușurare, că nu i-ar fi dat dacă știrile ar fi fost rele. Apoi se despărți de el strîngîndu-i mîna, fapt ce nu se obișnuia cu un mesager de la telegraf, iar servitoarea îl însoți pînă la poarta mare de la stradă, nu atît ca să-l conducă, ci ca să-l păzească. Făcură același drum în sens invers prin coridorul cu arcade,

dar de data asta Florentino Ariza știu că mai era cineva în casă, pentru că transparenta curții era ocupată de o voce de femeie care repeta o lecție, citînd. Cînd trecu prin dreptul camerei pentru cusut, văzu prin fereastră o femeie în toată firea și o fetiță, așezate pe două scaune foarte apropiate și urmîrînd amîndouă lectura în aceeași carte pe care femeia o ținea deschisă pe genunchi. I se pără o viziune ciudată: fiica învîțînd-o să citească pe mamă. Părerea era incorectă numai în parte, căci femeia era mătușa și nu mama fetei, deși o crescuse ca și cînd i-ar fi fost. Lecția nu se întrepruse, dar fetița ridică privirea ca să vadă prin fereastră cine trecea, iar această privire întîmplătoare fu originea cataclismului de dragoste care jumătate de secol mai tîrziu încă nu se terminase.

Singurul lucru pe care Florentino Ariza îl putu afla despre Lorenzo Daza fu că venise din San Juan de la Ciénaga împreună cu unica lui fiică și cu sora nemăritată puțin după epidemia de ciumă, și cei care-l văzuseră debarcînd nu se indoiseră că venea ca să rămînă, căci aducea tot ce era nevoie pentru o casă bine pusă la punct. Soția murise cînd fiica era foarte mică. Sora se numea Escolástica, avea patruzeci de ani și atunci cînd ieșea pe stradă era îmbrăcată cu totul ca cei care implineau jurămîntul către Sfîntul Francisc, iar cînd stătea în casă purta numai cordonul din talie. Fetița avea treisprezece ani și se numea la fel cu mama ei moartă: Fermina.

În românește de MIRUNA IONESCU (Va urma)

„Întreaga activitate literar-artistică, sub orice formă, trebuie să pună în evidență forța și capacitatea creatoare ale poporului, să biciuiască stările de lucruri negative, lipsurile, dar să dea o perspectivă, încredere în forțele creatoare ale poporului, să contribuie la unirea eforturilor tuturor constructorilor socialismului, la întărirea unității poporului în jurul partidului, în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, să contribuie la întărirea forței generale a patriei noastre, la ridicarea României pe noi culmi de progres și civilizație!”.

NICOLAE CEAUȘESCU

Am să mă opresc, în aceste rânduri, asupra a două concepte pe care le consider de o importanță cardinală pentru extraordinara explozie creatoare petrecută în toate sectoarele de activitate din 1965 încoace, deci și în cultură, și, ca să rămânem la domeniul care se află în centrul atenției noastre, și în literatură. Primul este acela al diversității stilistice care exprimă o fermă unitate ideologică. Cu alte cuvinte, scriitorii, fiecare conservind cu consecvență un punct de vedere științific asupra societății și a evoluției acesteia, își exprimă în deplina plenitudine personalitatea artistică, valențele acesteia. În felul acesta, un unghi de cuprindere ideologic aflat la altitudinea reclamată de exigențele contemporaneității capătă talmăcirea cuvenită (în sensul că tematica nobilă nu este înjosită de o temperatură artistică coborâtă) intrucit dimensiunea originalității fiecărui scriitor în parte se poate exprima integral, neștirbit, policrom și, atunci când înzestrarea este peste rind, copleșitor pentru receptivitatea lectorului.

Al doilea concept, de asemenea deschizător de vaste, generoase orizonturi pentru creație, pentru exprimarea ei în deplină libertate și amplitudine, mai precis spus pentru desfășurarea energică a talentului este acela izvorit din îndemnului adresat de la cea mai înaltă tribună a țării scriitorilor, și, în mod semnificativ, reluat în repetate rânduri, de a se apleca cu insistență, generatoare inevitabil de proiecții artistice profunde, în ultimă instanță de opere durabile, asupra izvorului pururi viu pe care-l constituie realitatea de zi cu zi, construită sub ochii oamenilor acestui ev și de către oamenii acestui ev. De aici, realismul fundamental, de majoră importanță ideatică și estetică, a operelor de bază ale literaturii contemporane, densitatea substanțelor lor, capacitatea lor de a transmite, în modalități rafinate, un mesaj de subliniate valențe formativ-educative.

În ceea ce privește perioada scursă până în 1965, dacă e nefondată atitudinea de desconsiderare a ei de plano, nu e mai puțin adevărat (e drept, din cu totul alte considerente, arhicunoscute), acum putem constata, ca și cu mai multe decenii mai devreme, nu prezența manifestărilor unei literaturi, ci a unor personalități literare de prim rang. Sigur,

acum apar **Moromeții** lui Marin Preda și **Groapa** lui Eugen Barbu. Își continuă activitatea mari scriitori interbelici. Acum se tipăresc ultimele două romane călănesciene, își reia la un moment dat publicarea cărților Argezi, apare **Un om între oameni** de Camil Petrescu, publică Al. Philippide, Blaga, I. Barbu. Acum apar romanele lui Titus Popovici. Nu e mai puțin adevărat că atari opere, manifestări ale unor personalități puternice, sint aidaoma copacilor zdraveni care rămân în picioare oricât de zgâlțioare ar fi furtuna din preajmă, oricât de secetos ar fi terenul până la mari depărtări.

Un climat realmente generos, vital necesar apariției unei literaturi serioase, iar nu doar permițator al izbznii

rată. Se scrie în primul rind roman politic de abordare a unei problematice esențiale a contemporaneității ori a unor momente istorice plasate cu câteva decenii, cu un secol sau mai multe în urmă. Se scriu opere de impunătoare forță epică, dar și edificii de anvergură, frapând prin acuitatea proiecțiilor lirice. La cei mai puternici scriitori, în lucrările lor „de prim raft”, realismul se conjugă cu conotația mitică, epica de dezbatere politică și civică cu romanul de dragoste, problemele, dramele și opțiunile individului cu ale colectivității. Cine cunoaște cărțile tipărite în acest timp de Constantin Toiu, D. R. Popescu, Augustin Buzura, Nicolae Breban, Ștefan Bănuțescu, Sorin Titel, Fănuș Neagu, Dinu

Verona, Dinu Flămând, Carolina Ilica și alții alții (omisiunile sint inevitabile și neintenționate). Acum apar cărțile prozatorilor Gabriela Adămeșteanu, Ioan-Dan Nicolescu, Ștefan Agopian, Eduard Huidan. Despre ei, dar nu numai despre ei, vor scrie criticii luați, de la un an la altul, din ce în ce mai mult, pe merit, „în serios”: Al. Dobrescu, Alex. Ștefănescu, Petru Poantă, Daniel Dimitriu, I. Adam etc. Desigur, în timp a mai apărut „promoția ’80”, astăzi fiind deja nume de rezonanță Mircea Cărtărescu, Marta Petreu, Aurelian Titu Dumitrescu, Traian T. Coșovei, Mariana Marin (în poezie), ori Sorin Preda, George Cusnărenco, I. Groșan, I. Lăcustă, Cristian Teodorescu, Nicolae Stan (în proză). Există și autori care s-au afirmat într-un moment să zicem „intermediar”, precum prozatorul Constantin Stan, Petre Domșa ori criticii Valentin F. Mihăescu sau Constantin Soreescu, „concurați”, aceștia din urmă, de mai tinerii I. Bogdan Lefter ori Radu Călin Cristea.

Asupra altora mai nou veniți nu are rostul a insista în această privire fugitiv-panoramică. Asupra a două aspecte cu caracter general imi mai permit să atrag atenția. Primul este al aparițiilor prea frecvente (și pe drept ironizate uneori) a unor reprezentanți de noi „generații” ori „promoții” literare autodeclarate ca atare. Să admitem însă ideea că, intrucit diverși „noi-veniți” consideră că fac parte din altă „serie”, acest fapt vorbește de la sine despre apariția unor puncte ori măcar nuanțe diferite în tipul de „program” literar, fapt care se constituie ipso facto într-un argument forte al bogăției, al diversității literaturii române contemporane. Apoi, s-a deplins, iarăși îndreptățit, absența necesară a sintezelor complete cun au fost acelea ale lui N. Iorga și G. Călinescu. Totuși au apărut atâtea tentative parțiale care ele însele vorbesc și despre demersurile fructuoase ale criticii, și desore faptul că aceasta are despre ce (cine) să scrie. Greutatea alcătuirii unei sinteze definitive constituie, și ea, un alt argument al pluralității de manifestări în literatura de azi atât de anevoios de „prins” sintetic în cadrele unei singure opere de istorie literară.

VICTOR ATANASIU

LITERATURA ROMÂNĂ

O strălucită literatură europeană (II)

prin operele izolate ale unor individualități pronunțate, este cel apărut din 1965, după Congresul al IX-lea al partidului. Faptul că o încercare de istorie literară cuprinde pentru epoca de astăzi un număr de pagini cvasi-echivalent cu cel acordat perioadelor de dinainte spune mult asupra calității de literatură de calitate, dacă ne putem exprima astfel, care a ieșit la iveală. Acum „se produce” generația ’60. „Lupte cu inerția” a furtunosului Nicolae Labiș îi urmează poezia de toipire a conceptelor în viziune a lui Nichita Stănescu, de toipire a livrescului în viziune, a lui Cezar Baltag, de ridicare a aparatului dat prozaic în modalități dintre cele mai diferite la o temperatură dogoritor ilrică la Ion Gheorghe, Marin Soreescu. Acestora li se vor adăuga prozatori de o palea înfinită a problematicii, a înțelegerii reflectării realității în modalități neașteptate prin diversitatea, largimea cvasi-nelimitată a portativului prin care ea este transfigu-

Săraru, I. Lăncrăjan, Platon Pardău, Paul Anghel ș.a.m.d., va găsi suficiente îndreptățiri afirmațiilor de mai sus. Comentarea literaturii este întreprinsă prin condeie de o înzestrare și amploare a preocupărilor pe măsura cromaticii revelatoare și forței fenomenului investigat. În această perioadă scriu Ov. S. Crohmăniceanu, D. Micu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Al. Piru, cărora le vor succeda criticii propriu-zis al generației ’60 (Nicolae Manolescu, Valeriu Cristea, Gheorghe Grigurcu, Mircea Martin, Eugen Simion, M. Ungheanu ș.a.). Urmează la rind o promoție literară care exprimă la un mod acut înțelegerea nobilă și nuanțată a imperativului exigenței: promoția ’70 (pe care am numit-o altădată — și, sint convins, nu am greșit — o promoție exigentă cu sine). Acum se manifestă în poezie Horia Bădescu, Mircea Dinescu, Lucian Avramescu, Grete Tartler, Corneliu Ostahie, Liliana Ursu, Mircea Florin Șandru, Mara Nicoară, Dan

Încadrat în arta timpului nostru, cineastului român îi revine o sarcină nobilă în ceea ce privește conturarea în expresie artistică a istoriei devenirii și ființării poporului român, adică de a aduce în fața celui mai numeros public viziunea artistului asupra istoriei în forma ei cea mai penetrantă: reconstituirea cinematografică. Foarte tinără, dar nu mai puțin importantă decît scrisul, muzica, artele plastice, cinematografia (din „a cinematografia” — „a înregistra cu ajutorul imaginilor de tip cinematografic”) se confruntă într-o manieră foarte directă, lipsită de instituirea calitativ și cantitativ gradată a unei convenții în receptare, cu cel mai integrator și mai critic simț al ființei umane și culturale: văzul. Solicitat într-una din capacitățile lui maxime — sesizarea diferențierilor în planul unei realități înregistrată obiectiv atunci cînd aceasta concurează prin asemănare însăși percepția directă. Reconstituirea istorică se confruntă în mare măsură cu această calitate a ochiului mai ales cînd acesta este sprijinit și de informație culturală.

Iată de ce este dificilă misiunea unui cineast, exponent al unei culturi angajate, care doare să se apropie de istoria devenirii neamului său. Adevărați artiști militanți însă, purtați de dragoste și respect pen-

tru valorile istorice ale ființei poporului român, cineastii noștri au adus pe ecran toate temele fundamentale ale existenței și devenirii unui popor din al cărui fond cultural ei înșiși și-au consolidat formarea. Originea, geneza, continuitatea, lupta pentru independentă și marea ideal al unirii tuturor românilor au fost și sint teme ale cineastilor pentru care o coor-

a detaliului de viață cit și a evenimentelor dintr-un anumit moment al luptei poporului român pentru cîștigarea ființei naționale.

Confruntate cu spiritul critic al celui mai ascuțit și vorace cronicar — publicul! —, filme ca „Dacia”, „Columna”, „Mihai Viteazul”, „Rug și flacără”, „Pentru patrie”, „Pădurea spinzuraților”, „Noi, cei din linia întâi” au fost vizionate de milioane de spectatori chiar în

turor celor trei Țări Române ca expresie a unui ideal izvorit din geneza și continuitatea acestui popor în valra Carpaților și a Dunării.

Cineastii români au înțeles că numai datorită existenței unor certe calități estetice, filmul în care istoria este personaj central și nu pretext poate să îndeplinească cu succes o funcție formativă fixîndu-se în conștiința masei de spectatori în postura

de spectatori — numai acele producții care au avut forța să penetreze în conștiința mai multor categorii de public ca modele de interpretare și de acțiune în fața evenimentului istoric, modele validate de fondul tradițional cultural românesc.

Fie prin interpretări actoricești de o puternică forță expresivă și de o mare finețe, fie prin imagini deosebit de plastice și sugestive, fie prin calitatea aproape documentară a evocării unor epoci la a căror iconografie accesul este deosebit de greu, roadele creațiilor cineastilor români care au avut ca izvor lupta poporului pentru libertate și unitate națională au contribuit, împreună cu roadele celorlalte forme de manifestare artistică, la conturarea unei atitudini specifice de a înțelege istoria atît din partea artistului, cit și din partea destinatarului creației. Beneficiind de forța unor imagini de o structură specifică, unică printre arte, filmul ca produs estetic al industriei cinematografice militează angajat, alături de arta cuvîntului, a sunetelor, a formei și a culorilor pentru evidențierea afectivă a marilor momente din istoria românilor și includerea lor în conștiința contemporaneității.

PETRU MAIER

Filmul românesc — oglindă a bogatei noastre istorii

donată a inspirației este filonul istoriei ca interpretare sau reconstituire.

Cinematografia română a adus în prezență chipuri, fapte, locuri reunite sub efigia sensului istoric al cuvîntului „român”, practicînd cu consecvență același mod angajat și partinic de raportare la materia oferită de informația istorică. Conștiința de responsabilitatea lor — aceea de a opera cu imagini avînd o mare forță de penetrație în conștiință și o mare remanență afectivă — cineastii români au acordat o atenție deosebită reconstituirii iconografice și evenimentuale urmărînd cu asiduitate transpunerea în imagini valde nu numai estetice, ci și informațional, atît

primii ani de la realizare; numărul impresionant al celor care le-au văzut confirmîndu-le nu numai calitățile estetice ci și pe cele informaționale.

În cele mai reușite, sub raport estetic, producții inspirate din epopeea națională, faptul istoric nu este pretext al acțiunilor unui personaj proiectat aleatoriu pe canavaua unor evenimente, ci ambele (fapt și personaj) sint conținute în materia epică a unei opere filmice. Dincolo de figura lui Mihai Viteazul, filmul cu același titlu nu este o evocare liberă a figurii unui erou național, ci o vizualitate împlinită estetic a unei epoci și a unui eveniment de cea mai mare importanță pentru poporul român: Unirea tu-

de valori morale și culturale. Producțiile care nu au știut să se ferească de un anumit ilustrativism — consecință a capcanei pe care o implică faptul istoric față de care nu se manifestă nici o atitudine de evaluare și interpretare — nu au putut beneficia de adeziunea afectivă a publicului pentru că filmele în care „Istoria” este personaj ce se confruntă cu însăși modelul imaginar al evenimentelor istorice majore ale existenței noastre ca popor — pe care îl are o bună parte din public iar o alta, mai ales tinăra generație, și-l formează. Funcționînd într-o dublă ipostază, de act estetic și de restituire informațională, au rezistat acestei confruntări — fapt cuantificabil prin numărul